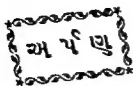

અ. સૌ. સ્વર્ગસ્થ કસ્તુરબાઈ
[તે શેઠ હોટાલાલ કેશવભાઈના ધર્મપત્ની]

‘શ્રી જંબુસ્વામી ચરિત્ર’ પુસ્તકની અર્પણપત્રિકા વડવાણ કેમ્પ
નેવાસી (મૂળ કાનીયાડ-ઓટાદ, મુંબાઈ) શેઠ ઊટાલાલ દેસવણને
આપતાં અમને ગૌરવ થાય છે. તેનું કારણ એ છે કે શેઠ ઊટાલાલ
દેસવણની ધાર્મિક કાર્યો પ્રત્યેની અભિરુચિ, ઉદારતા અને ધાર્મિક
સાહિત્ય પ્રકાશનકાર્ય પ્રત્યેનો પ્રેમ : એ ગુણોથી સહેજે હરકોઈને
આનંદ થાય જ.

તેમના પિતાશ્રી ધાણ્યામાં થીરેસ્તદાર હતા અને ધર્મની લાગ-
ણીવાળા હતા. શેઠ ઊટાલાલભાઈનો જન્મ સોનમડ પાસે દાકા ગામમાં
સંવત ૧૬૩૫ ના અષાઢ વદ ૧૩ ગુરવારે થયો હતો. તેમના પિતાશ્રી
તેમને બે વરસના થીને દેવગત થવા હતા. તેઓ વળા પાસે
રાણપરમાં તેમના મામાને ત્યાં ગુજરાતી બે ચોપટી શીખ્યા પછી
કાનીયાડ આવ્યા. ત્યાં બહુવાનું સાધન ન હોવાથી, ઊટાલાલ શેઠ
તથા તેમના નાના ભાઈ હનુમાલને લઈને તેમના માતૃશ્રી પુરી બાઈ
પાલોવાદમાં મકાન બાંધે લઈને રાગામાં દાખલ કર્યા ત્યાં સાન ગુજરાતી
પાસ રહીને, સં. ૧૬૫૦માં શ્રી. ઊટાલાલભાઈ ધંધારે મુંબાઈ ગયા. ત્યાં
તોફરીથી સરખાન કરી. તે પછી મુકાદમી તથા ક્લીપરીંગ એજન્ટ
તરીકે એક્ટિવ કરીને કામ કરવા માંડ્યું. તેમાં ફેટલીક વખતે પૈસાની
મુશ્કેલી પણ આવેલી. એક વખતે રૅન્ડડ એઈલ ફ્રો. એઈન્ડ
પોઈન્ટ ગ્લાસનેસ કિનારે લાવવાનો કોન્ટ્રાક્ટ લીધેલો. અચાનક
૧૯૨૬ વડવાણી બારે મુરોલી હિમી ધર્મ. આ એક જ આગ
નંદમ તેમને ૨. ૨૦ હજારની ખોટ સદન કરવી પડેલી. ૫૦
૧-૨૦૨૮નું કામ પૂરું કરવાનું, તેથી રટીમર પંચો જે માસ લાવ

માટે મહવાના શાક વધી ગયાં તેથી ૯ મહવા નવા ખરીદ કરી
કોન્ક્રીટનું કામ પાર ઉતાર્યું. આ રીતે આ ધંધાની ખોટ તેઓ
ધરપોટ ખાતા દ્વારા પૂરી કરી.

શેકશ્રીને ધર્મની શ્રદ્ધા મૂળથી જ ધણી સારી હતી. મુંબાઈમાં
ચીચપોકલીમાં ધર્મસ્થાનક હતું. ત્યાં જવા આવવામાં લોકોને બારે મુશ્કેલી
પડતી. એટલે ગામમાં કોઈ સ્થાનક સર્જી સાધુમુનિરાજનું આશ્રમ સ્થાપી
વવાની વાત થઈ. પરંતુ અન્ય સ્થળ માટે સંધના શેઠીયાઓ કષ્ટ
થવા નહિ. તેથી શેક શેઠાલાલભાઈ તથા કેટલાક આગેવાન
જેઓએ જુની હનુમાન ગલીમાં શેક મંગળદાસ નથુભાઈની વાડી
બાંહે લઇને સંવત ૧૯૬૧માં અષિ સંપ્રદાયના પૂજ્ય શ્રી
અમોલજી કવિજી મ. નું આશ્રમ સ્થાપ્યું. શ્રી સંધના સદાશી
શેઠીએ રત્નચિંતામણી સ્થા. જૈન મિત્ર મંડળ તથા જૈનયાત્રા
પુસ્તકી મૂકવાના કાર્યમાં અમરભાગ લીધેલો. આ સંસ્થાઓ આજે
મુંબાઈ તથા માલેશિયા ખાતે સારા પાયા પર ચાલે છે. શેકશ્રી અ.
સંસ્થાના પ્રારંભિક મેકેટરી હતા. જૈનયાત્રામાં હાજરી કરી અને
દેવધો સાથે આરદારિક કેળવણીની શિક્ષણ નેચનલ ઇંગ્લીશ સ્કૂલ
(મુંબાઈની) સાથે કરી.

યના આગારે, ૮૪ ઉપવાસ કરેલા તથા એક દક્ષિણી બાઈએ ૩૦
ઉપવાસ કરેલા, તેના વરધોડો જુની હનુમાન મલીના ઉપાધ્યેયી
પડી, ચીચપોકલી ગયો હતો. તેમાં પણ તેમણે સારી સકાય કરી હતી.

શેઠશ્રી ચીચપોકલી તથા કાંદાવાડી સ્થાનકમાં મેનેજિંગ કમીટીના
મેમ્બર છે. તેમના મોટાભાઈ મધુચંદ કેસવજી સ્થાનકના દ્રસ્ટી હતા.
શેઠશ્રી મુંબાઈ મધ્યે કરનાક બંદર પર લોખંડના સારા વેપારી
તરીકે પ્રખ્યાત છે. તેઓશ્રીએ રૂ. ૫૦૦૦ ચતા. પં. શ્રી રત્નચંદ્રજી
શાનમંદિર, રૂ. ૩૦૦૦ વડવાણ કેમ્પ બોર્ડિંગ, ૫૦૦૦ કાંદાવાડી
સ્થાનક, ૫૦૦ બ્યાવર સાહિત્ય પ્રચારક સમીતી, ૫૦૦ આયબીલની
ઓળી વડવાણ કેમ્પ, ઉપરાંત યુમ દાન આદિમાં સારી રકમનો
સહયોગ કર્યો છે.

શેઠશ્રીને સં. ૧૯૮૪ માં લકવા થવાથી, તેઓ હવે વડવાણ
ખાતે, સારા ખર્ચે તૈયાર કરાવેલા પોતાના મકાનમાં
હે છે.

શેઠશ્રીને બીજા ત્રણ ભાઈઓ હતા, જેઓ સધળા સ્વર્ગવાસી
થયા છે. તેમના પુત્રો તથા ભત્રીજા વગેરે એક સાથે સંયુક્ત કુટુંબ
તરીકે રહે છે અને ધર્મો પણ પ્રેમ અને સહકારપૂર્વક બધા
સાથે જ કરે છે.

શેઠશ્રીના પહેલા લગ્ન પોસારપુરમાં થયા હતા. બીજા લગ્ન
ઘરખામાં અને ત્રીજા લગ્ન વીરમગામમાં થયા હતા. પૂર્વના દેશ
ગિમ પોતે તેમના ત્રણ પત્નીઓ અવસાન પામ્યાં છે. તેમનાં છેલ્લા
પત્ની શ્રીમતી પૂરીબાઈ (ઉર્ફ સમજી બાઈ) ૧૧ વર્ષ પહેલાં
સ્વર્ગવાસ પામ્યા છે.

તેમના બીજા પત્ની શ્રીમતી કસ્તુરબાઈ મુખાઈ ખાતે

બીમારી બોગવી, સં. ૧૯૮૦ માં દેવગત થયાં છે. તેમના પિ
ગાંધી દીરાચંદ લવજીભાઈ (તુરખા) મુત્તરંકારી હોઈ, માતા પિ
તે સરંકારો સ્વ કસ્તુરબેનમાં હિતરેલા, તેથી જ તેમણે પોતાના
સ્વભાવ, પરાપકાર શક્તિ, મરીઓ પ્રત્યેની લાગણી, બચ
ક્રયગતા, ધર્મપ્રેમ ઇલાદિ ગુણો વડે અમુર તથા પિતૃપક્ષ એ ન
કીની વધારી હતી સદગત કસ્તુરબેન પોતાની પાછગ તથા પુત્રો
ને પુત્રીઓ મૂકી મયા છે. જેઓ સખયા ધર્મપ્રેમી અને સુસરંકાર
છે. તથા પુત્રો પિતાને ધંધામાં પૂણું મદદકર્તા થઈ પડેલ છે.

આ પુસ્તક સાથે તે ગુણાનુરાગી સદગત કસ્તુરબેન તથા દે
છોટાલાલ દેવવજીવું નામ જોડતાં અમને આનંદ થાય છે.

જીવનસાત્ર સંઘવી

આભાર

મીથુત ચંદુલાલ ડાહ્યાભાઈ શાહ
હુલ્હાવાડા, મોટો પોળ
અમદાવાદ

ચાહુ લઠાઈના કારણે, ઠાગળોની અતિથય મોંઘવારીમાં મહારા
'શ્યાનકવાસી જૈન પત્ર'ના ૧૧ મા વર્ગના માહકોને ભેટ થી રીતે
આપવી એ મુશ્કેલ રહ્યું કરતાંજ, જેઓએ રૂ. ૫૦ ની આર્થિક
મદદ આપી, આ પુસ્તક પ્રગટ કરવામાં મહેને પ્રોત્સાહિત બનાવ્યો
સ; તે માટે હું પ્રસ્તુત સન્માનનો (તેમની અનિચ્છા છતાં) આભાર
બક્ષ્ય કરું છું.

હુલ્હાલ સંઘવી.

છે કે તે વાંચતાં સંસારની અસારતા સહેજે સમજાય છે; અને સમજીને જો સરળ પ્રજાથી જીવે સ્વાત્માને ઉચ્ચ શ્રેણી પર મૂકવા પ્રયત્ન કરશે, તો તે અત્યંત ફળદાયી નીવડશે.

કવિશાસ્ત્ર સર્વજ્ઞ શ્રીમાન હોમવંદ્યાચાર્ય મહારાજે સંખ્યા-બધ પ્રથો લખીને સમસ્ત જ્ઞેન-જ્ઞેનેષુ આત્મ ઉપર અગ્રાધ ઉપદેશ કર્યો છે; અને જે સમાજની મંચસમૃદ્ધિ આપ સંખ્યામાં દતી, તેને વિરૂદ્ધ બનાવીને અપાત્મ્યોને તરવા માટે સાનુકૂળતા કરી આપો છે, તે માટે તે પ્રખ્યાત પરોપકારી મહાત્માનો જ્ઞેન સમાજ ખરેખર કૃત્તિ છે. આ પુસ્તક પણ તે મહાત્માની કૃતિનો એક અંશ છે. 'ત્રિપતી સ્વાકા પ્રજા ચરિત્ર' બતાવ્યા પછી તેમજે સંખ્યામાં 'વિવિધ પદ' રચ્યું છે. જેમાં ૧૩ સર્વો છે. તેમાંના પ્રથમના ચાર સર્વોમાં આ જ જુરુદાથી ચરિત્ર પૂર્ણ થાય છે; જે પણ કથાઓના બહાર જોડે છે. તેમાં વિવિધ જ્ઞાનની ૨૬ કથાઓ આપેલી છે. જેમાંની પ્રથમ પ્રસન્નચક્ર રાજર્ષિ અને વસંતચરિત્રી કથા ખાસ વાંચવા લાયક છે. ત્યારબાદ પ્રથમના પૂર્વપદ જ જુરુદાએ કરેલી મહુનિકુલી, કુનેચનની અને મહેશ્વર-દર્શન એ જન્મ કથા, તેમજ તેમની બાક પત્નિઓના ઉપર રૂપે કરેલી બાક કથા, એ બધી અત્યંત મોહક વસ્તુ અને જીવે રો એ વાંચવાના ફળદાયક છે.

‘જુરુદા’ એ નામ - -

માટે કેટલાક બંધુઓએ અગાઉ માહક ચર્મ મ્હારાં 'જૈનસાહિત્ય-પ્રકાશન' કાર્યાલયે ઉત્તેજન આપ્યું, તે માટે હું તે સર્વ માહક મહા-શયોનો અત્યંત આભારી છું.

આ પુસ્તક લખવામાં રા. રા. દયરાભાઈ જોષાજીસ તરફથી બહાર પડેલ શ્રી જંજુસ્વામી ચરિત્ર (ભાષાંતર) અને શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સમા તરફથી બહાર પડેલ શ્રી પરિચિષ્ટ પર્વ (ભાષાંતર) એ બે પુસ્તકોનો ખાસ આધાર લેવામાં આવ્યો છે. કેટલેક ઠેકાણે કઠીન શબ્દો, વાક્યો અને ભાષામાં ફેરફાર કરી, કેટલેક ઠેકાણે વધારા-ચોંટાળ વિવેચન કરી, સ્ત્રી, પુરુષ અને બાળકો સૌ કોઈ સરળતાથી વાંચી શકે, તે માટે સરળ ભાષા, હંકા વાક્યો, પરિચિત શબ્દો અને પેરેમાફો મૂકી આ પુસ્તક લખવામાં આવ્યું છે; અને તે લખવામાં ખાસ આશ્રયભૂત થનાર તે બંને પુસ્તકના પ્રકાશકો રા. રા. દયરાભાઈ જોષાજીસ અને શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સમાનો હું અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું.

હંકામાં આ આખું પુસ્તક જૈન સમાજને બોધદાયક અને આત્મકલ્યાણના આદર્શ રૂપ છે; તે તે વાંચી પ્રત્યેક વ્યક્તિ હંસ ચતુરત્વ સાર મૂકણ કરી આ પુસ્તકના ચરિત્રનાયક મહાત્મા જંજુસ્વામીના ત્યાગ જીવનને અનુસરવા ચત્કિચિત પ્રયત્ન કરવા પ્રેરણા પામશે, તે આ પુસ્તક બહાર પાડવાનો મ્હારો શુભાસક્ષણ થયો મનુષ્યે કિં બહુના સુનેકુ!

વૈદાનં મુકુન્દપચ્ચમી
૧૯૬૦
પચ્ચમી પેઠા
અમદાવાદ

લી. ચતુર્વિંશ મી સંવતો નક્ષત્રે
જીવનલાલ જગનલાલ સંવતોના વર્ષ

ચરમ કૃપણ

श्रीमते घोरनाथाय सनाथायाद्भुतश्रिया ॥
 महानंदसरोराजमराळायाद्वंदे नमः ॥ १ ॥
 नि अक्षय्य वक्ष्ये श्री

જ્ઞાન, અતિશય આદિ અદ્ભુત લક્ષ્મીએ કરી સહિત, અને
મહાનંદ (નિર્લ) રૂપી સરોવરમાં રાજકંઠ સમાન એવા શ્રી વીર
પરમાત્માને નમસ્કાર થાઓ. (૧)

સર્વ યાનિઓમાં મુખ્ય, સર્વ પરમેષ્ઠિઓમાં મુખ્ય, અને સર્વ દેવોના અધિદેવ એવા સર્વે શ્રી વીરપ્રભુનું અમે ધ્યાન ધરીએ છીએ. (૨)

જીએ. (૨)
 રૂપાણીની જોડના ઉપાન સમાન, શુભાશી ગંગાની ઉત્પત્તિમાં
 દિમાચગ સમાન, અને વિષ્ણુના પ્રાણિયોરૂપી કમળને વિશ્વર કરવામાં
 સુધી સમાન સી જ્ઞાતપુત્ર મહાવીર દેવને હું પાંડુ છું. (૩)
 આવીને અભ્યંતર મળને સાધન કરવામાં નિર્મલ

જન્મ પ્રાણીઓના અભ્યંતર મળને સાલન કરવામાં નિર્મળ
જન્મ સમાન શ્રી મહાવીર સ્વામીની દેશનાની વાણી તમારું રક્ષણ
કરે (૪)

(આ ચરિત્રના આલ્પનાં શ્રીમાન હેમચંદ્રાચાર્ય દેવે જે કે)
પ્રથમ પત્રેસાં લલાસા પુષ્પોના ચરિત્ર દેવા માટે દય પર્વે મે
રમ્યા હે. અને હવે કે ચરિત્રિત્ પર્વ વંચુ છું. ૧૧)

[illegible]

વ્યંતર દેવોએ અગ્રોક જસ રમ્યું. તે જસ, વાયુએ હલાવેલા પાંદડ વડે ભવ્ય પ્રાણીઓને જાણે બોલાવતું ન હોય, તેવું શોભતું હતું. પછી સરીરધારી સુમેરુ પર્વત જેવા ઉત્તમ સુવર્ણની સમાન કાંતિવાળા શ્રી પ્રભુએ પૂર્વ દ્વારે યઈને તે સમવસરણમાં પ્રવેશ કર્યો. રાજદંડ જેમ કમળ પુષ્પ ઉપર વિરાજે, તેમ અગ્રોક જસની નીચે દેવચંદા (પીકિકા) ઉપર શ્રી વીરપ્રભુ નમો સ્તીષ્ઠસ્સ કદીને સિદાસન ઉપર બિરાજ્યા. એટલે ચતુર્વિધ સંધ યથારથાને બેઠો, અને ભગવાને અમૃતની વૃષ્ટિ સમાન દેશનાનો પ્રારંભ કર્યો.

એટલામાં તો, તે સ્થાનમાં રહેનારા લોકોએ તરતજ મૃગની જેમ ફૂટતા ફૂટતા રાજની પાસે જઈ, તેને સ્વામી સમવસર્પાની વધામણી આપી. પ્રભુના આગમનના જ્ઞાનરૂપી અમૃતનું પાન કરતા રાજનું સરીર એકદમ દર્શ વડે હજીસના રૂગ જેવું રોમાંચિત થયું. તરત જ તે મરણ દેશના રાજા શ્રેણિકે સિદાસન તથા પાકુકાનો ત્યાગ કરી, મનમાં શ્રી વીર પ્રભુનું પ્વાન ધરી, પૃથ્વીનગ સુગી મળક નમણી નમન કર્યું. પ્રભુના આગમનની વધાઈ સાવનારાઓને ઈનામમાં રાજાએ જાળીની મુક્ત કરનાર એવું અગ્રોક દ્રવ્ય આપ્યું. ત્યાર પછી રાજાએ જિજ્ઞાસુન માટે જતા, પદેપદાને ઘાવક લોકો મૃદિન અને જંગલ દ્વારે ભ.મરના નરનો વડે વજના દોર તેણે ઉત્તર વગ બે રંજો પાગલુ છાં, અને મુચ્છ વિદેરે યજ્ઞ રંજોનાં આજ-રંજોએ ફરિંગ અર્ધકુલ વર્ષેનો રાજદંડ નવરનો આગી કાપાણી જેમ ૧ ૧૧ ૧૦-૧૦

રાજદંડ નવરનો આગી કાપાણી જેમ ૧ ૧૧ ૧૦-૧૦
 રાજદંડ નવરનો આગી કાપાણી જેમ ૧ ૧૧ ૧૦-૧૦
 રાજદંડ નવરનો આગી કાપાણી જેમ ૧ ૧૧ ૧૦-૧૦
 રાજદંડ નવરનો આગી કાપાણી જેમ ૧ ૧૧ ૧૦-૧૦

વિજ્ઞાપને દુધ જગાવવાની જેમ તેજ દુરુહમા મંત્રિઓને રાત્રીની રક્ષા સોંપી છે, તેઓ તે બાળક રાજાનો વિનાશ કરશે ત્યારે આ પ્યાનરથ રાજવિનો વંશ સર્વથા વિચ્છેદ વળે અને એથી, પૂર્વ-જેના નામનો નાશ કરવાથી આ મુનિ મદા ખાપી કરશે વળી દીપ્ત સેની વખતે તેજ જે પ્રિયાઓનો ત્યાગ કર્યો છે તે અનાથ સ્ત્રીઓની ખજ તે વખતે શી અનિ થશે ? તે મારાથી કદી સકાવ તેમ નથી. ”

સંનિવાના આ શબ્દો, વાયુની મદદ વડે પ્રસન્નચંદ્ર રાજ-વિની કંઈક વિષમ પેસવાથી તેનું સમાધિથી દૃષ્ટ બન્ન થઈ મરું. તેથી તે વિચાર કરવા લાગ્યા કે-“ અરો ! તે દુરુ મંત્રિઓનું મેં સન્માન કર્યું, તેનો વિશ્વાસ રાખ્યો, તે ખરેખર મેં જરમને વિશે દોષ છતાં જેનું કર્યું છે. મારા પુત્ર કીરકુંડનું રાત્રી સેનાની ઈલા કરનારા તે વિશ્વાસવાનીઓને મિત્રાર છે ! એ નું ત્યાં દોષ, તે તે દુરામાઓને વિવિધ પ્રકારે શિક્ષા કરના કુમારનો જરાજર સંજય પુ, ત્યાં દોષ આ દરબ શા રાખનું ! આનું ઉપ તપ પન દા ઉદોગનું આમ વિચારનું વિચારનું તે મંત્રિ, વપરા વપરા અગ્રજ પ્યાનરથ કેળવેલ પદોન્વા, અને કોઈ કોઈ મારી તેમના કાર્યમાં પ્રવેશ કરે તેથી “ પોતે કાપુ છે ” નો પત વિચારી માર

પણ લાપંકર અનિહંત શું શું મ ક્યું? મતંત્રણ કે જે જે બન્યું તે બધું ક્યું.

એટલામાં જિનધર્મ રૂપી વૃક્ષના પશ્ચી સમાન રાગગૃહ નગરનો સ્વામી આ સ્થળે આવી પહોંચ્યો. ખ્યાનસ્થ મુનિને જોઈ શ્રેણિક રાજા હાથી પરથી નીચે ઉતર્યો અને જૂમિતળ સુધી પોતાનું મસ્તક નમાવી તેણે મુનિને વંદન કર્યું. ઉંચા હાથ રાખી, એક પગે ઉભા રહી વ્યાતાપના લેતા તે મુનિને જોઈને મગધેશ્વર દર્ષ પામી અનુ-મોહના કરવા લાગ્યો, અને તેમના તપોમગનું ચિત્તવન કરતો કરતો તે શ્રેણિક રાજા વીર તીર્થેકર પાસે પહોંચ્યો. પંચાંગ નમાવીને તેણે શ્રી વીર પ્રભુને હૃદયના બાવપૂર્વક વંદન કર્યું, અને પછી તે રાજા પદ્મોદય (બીડાપલ્લુ કમળ) ના જેવી અંજલી કરી તે પાસે ચોગ્ય સ્થાને બેઠો.

થોડીવાર પછી તે રાજાશિરામણીએ જળન્નાથને નમસ્કાર કરી મુખ પામે વચ્ચનો મોઠો રાખી પૂછ્યું: “હે સ્વામિન! જે વખતે મેં પ્રસન્નચંદ મુનિને ખ્યાનમાં રહેલા જોયા હતા, તે વખતેજ રહી તે રાગ કરે (મત્તુ પામે) તો કઈ રતિ પામે?”

પ્રભુએ જવાબ આપ્યો:—“હે રાજા! તે સમયે જો તેણે રાગ ક્યો હોત. તો તે પ્રસન્નચંદ રાજાને સાતમી નરકે જતો.”

તે મહાગો સાર. સુદિવાર અમરોપાસક રાજાએ વિચાર ક્યો: “જ્યોત્સના ઉચ્ચતર કરનારા આ મહા મુનિના આ સી રતિ! એમ વિચારીને મને કઈકી પૂજ્ય

પ્રજ્ઞા આ લેખક દ્વારા મહાન ના હોવા છતાં કઈ કાળ પાસે પ્રભુએ કહ્યું નાજાનું જુદા જુદા અન્યારે રા કરે તે સ્વર્ગલોક પહોંચી શકે. આ સ્વજ્ઞા શ્રેણિક નાજા

આશ્ચર્ય પામ્યો, અને બોલ્યો: “ભગવાન! ત્યાં એ પ્રકારનું વ્યાખ્યાન
આપે કેમ કર્યું?” હું અચાની છું, માટે કૃપા કરી અને સ્પષ્ટ રીતે
કહેલ સર્વગની વાણી અન્યથા કેમ હોય?”

પ્રભુએ ઉત્તર આપ્યો:—“હે રાજા! તેં ત્યારે એ રાજાનું
વંદન કર્યું, ત્યારે એ રૌદ્ર ધ્યાનમાં દત્તા, પરંતુ દમજા તે મુનિ
શુદ્ધ ધ્યાન ધ્યાવ રૂ, એટલે તે રૌદ્ર ધ્યાનની પરંપરાએ પડ્યા દત્તા,
ત્યારે તે નારદીમાં જ્ઞાને યોગ્ય દત્તા; પણ દત્તે ત્યારે તે શુદ્ધ
ધ્યાનની ક્રિયામાં પ્રવેશે છે, ત્યારે તે સર્વાર્થસિદ્ધિએ જ્ઞાને યોગ્ય
થવા છે.”

તે સંભળી ક્રિષ્ણક રાજાએ ફરીથી જાનતો પ્રકાર કરવામાં
મુર્ચ સમાન અર્ધત પ્રભુને પૂછ્યું:—“ભગવાન! પ્રભુમંદ્ર રાજાનું
તે વખતે રૌદ્ર ધ્યાની કેમ દત્તા? અને દમજા શુદ્ધ ધ્યાની કેમ
થવા? તે કૃપા કરી કહેશો?” શ્રી પ્રભુએ કહ્યું:—રાજા! ત્યારા
મુખ્ય મનિષાના સંવાદથી તેને જ્ઞાન્યું કે રાજ્યમંત્રીઓ મારા પુત્રને
પરામવ કરવાના છે, એટલે પુત્ર ઉપરના મમત્વને લીધે પ્રયત્નમંદ્ર
મુનિ પોતાનું ત્રણ જુદી જુદી, તે કૂટ મનિષાની સાધે મનમાં મુદ્ધ
કરવા લાગ્યા અને વધારે તે વધારે મુદ્ધ કરવા લાગ્યા, તેમ કોઈ કરી
કાંઈ મન: લગ્યા કિંતુ પોતાની પામે કાંઈ ખુરી માલ છે, એમ
ચિંતાનું તેમને અપ્રમત થયું. તેમને પોતાને અપ્રમત થવા પ્રાર્થનો
હોવા ચિંતાનું કે, અપ્રમત થવા વડે પણ આ કુટોને દુઃખ,
અપ્રમત થવા વડે અપ્રમત થવા વડે અપ્રમત થવા વડે અપ્રમત થવા વડે

વાળ જોઈને તેમે મનમાં ખેદ પામતા હો, તો હું પડકારી પો
કરાવીને સર્વ લોકોને નિગેધ કરીશ કે આપની જ્ઞાપસ્થાની
પ્રકાશમાં ન લાવે.

આ સાંભળી રાગજો કહ્યું:-હું સ્વેત વાળ જોઈને શરમ
નથી. પરંતુ તે પ્રાણપ્રિયે ! આરા ખેદનું કારણ તો એ છે
અમારા પૂર્વજો સ્વેત વાળ જોયા પહેલાં, જોટલે. જદ્દ થયા પહે
દીણા અંગીકાર કરના, અને હું જદ્દ થયા છતાં પણ વિાપમાં મુ
રકો છું. તેમ છતાં પણ હું દવે જલ્દી આરિત્ર મદખ્ય કરીશ. પરં
પુત્ર (પ્રસન્નચંદ) દજી બાગક છે, તેની ઉપર રાગપનો આશ
કેમ થાય ! અથવા તો મને મન લેવાની ઇચ્છા થઈ છે તો દવે મા
રાગ્ય કે પુત્રનું શુ કામ છે ? તેનું જે થવાનું હોય તે થાઓ. મા
હે ભુલિયાના સ્ત્રી ! હું તો મન મદખ્ય કરીશ, અને તું તારા પુત્રને
ઉત્તરી બેસો કરજો.

આ સંજોગે શાસ્ત્રી બોલી:-હે નાથ ! હું તમારા વિના મોતી
રતી સજીગ નહિ. રમે નેત્ર સમયમાં પણ સતીઓ પતિના માર્ગને જ
અનુસરતી હોય છે. આજ, આપણા બાગપુત્રને પણ રાગ્ય મેળવે.
હું આપની સતીમત્ત. છતાંની જેમ આપની આંખે છાતી, વનમાં
આપની નેત્રા કરીશ. વનમાં જેમ જાડ હોય છે તેમ આપની
જાડપૂર પ્રસન્નચંદે પણ જે નલા કમ ૧૬ હોય માટે તેનું કોઈ
કામ નહ.

હતી પરમ સમાન એક જુ'પડી બનાવી. ચત્વીના પ્રેમ રૂપી
બધાયેલો તે સોમચંદ્ર અત્યંત સ્વાદિષ્ટ જળે અને વનસ્પતિના
ને લાવી આપતો હતો. તેમજ પતિ ઉપર અત્યંત ભક્તિવાળો
રેણી ત્યાં પણ પતિને માટે કામગીર તૃણની-સખા કરી આપતી
મુદનાં પાકા ફળો લાવી તેને પીસીને દિવસે-તેમાંથી તેલ
હતી અને રાત્રિએ તેના દીવા કરતી હતી. પતિના મુખને
અરુચના આર્ષ જાણ વડે આશ્રમના આંગણને ઘોંપતી હતી
વારંવાર તેને વાળીને સાફ કરતી હતી. ત્યાંના દરજીના અગ્નિ
વાથી તેમને તપનું કષ્ટ મુદ્દલ જણાતું નહિ.

[illegible]

વાગ ભેદને તમે મનમાં જે પામતા હો, તો હું પડકારી પોષણ કરાવીને સર્વ લોકોને નિષેધ કરીશ કે આપની જ્ઞાપરિચયની વાત પ્રમાણમાં ન લાવે.

આ સાંભળી રાગએ કહ્યું:-હું શ્વેત વાગ ભેદને સંભારે નથી. પરંતુ હું પ્રાણપ્રિયે! મારા જેવું કારણ તો એ છે કે, અમારા પૂર્વજો શ્વેત વાગ ભેદ પહેલાં, એટલે જ્ઞાપરિચય પહેલાં દીક્ષા અંગીકાર કરતા, અને હું જ્ઞાપરિચય પછી દીક્ષા અંગીકાર કરતા હતાં. તેમ છતાં પણ હું દેવે જન્મી આરિત્ર મદ્ય કરીશ. પરંતુ પુત્ર (પ્રમથમદ) દજુ બાગ છે, તેની ઉપર રાગપનો આરોપ કેમ થાય! અપરા તો મને તન લેવાની છત્ત થઈ છે તો દેવે મારે રાગ કે પુત્રનું શુ કામ છે? તેનું જે થવાનું હોય તે થાઓ. મારે તે જુદાવાળો સ્ત્રી! હું તો મન મદ્ય કરીશ. અને તું તારા પુત્રને ઉતરી મેલો કાઠે.

આ સાંભળી પાણિયો બોલી:-તે નાથ! હું તમારા વિના મોતી કરી કરીશ નહિ. મને તો અમરમાં પણ મનમાં પાણિયો માર્ગને જ અનુમતિની દેવ છે. આપ, આપણા આપણને પણ રાગ્ય મેલે. હું આપના કારિત્રી હોવાની રીતે આપની અર્થે આવી, વળતે આપની મેલ કરી, પાણિયો જેમ જાણે છે. તેમ આપણે જાણે છે. પ્રમથમદ પણ પાણિયો જેમ જાણે છે. મારે તેનું કામ નથી.

૧૦
પાળ જોઈને તમે મનમાં જો: પામતા હો, નો હું મ
કચાની સર્ લોકોને નિષેધ કરીશ કે આપની ટકા
મશાયમાં ન લાવે
આ આંખમાં

આ સંભળા રાત્રીએ ક્યુનું-નું સ્વેન વાગી જોઈ
 નથી. પરંતુ હું પ્રાણપ્રિયે ! તારા ખેલું કારણ તો
 અમારા પૂર્વજો સ્વેન વાગી જોઈ પડેલાં, એટલે જદા થ
 દીકરા અંગીકાર કરતા, અને હું જદા થતાં પણ તારા
 રહો છું. તેમ છતાં પણ હું હવે જાતી આરિય મદખ કરી
 પુત્ર (પ્રજાપતિ) હજી બાળક છે, તેની ઉપર રાત્રીનો
 કેમ થાય ! અથવા તો અને ના લેવાની કશી થઈ હો તો
 રાત્રી કે પુત્રનું મું કામ છે ! તેનું જો થવાનું હોય તે થાઓ.
 ને કુદિયાનો જો ! હું તો તારા મદખ કરીશ, અને તારા
 ઉંડી ગેરો કરશે.

[illegible]

વાગ જોઈને તમે મનમાં ખેડ પામતા હો, તો હું પડકારી ઘોડા
કરાવીને સર્વ લોકોને નિર્ગેહ કરીશ કે આપની જુદાવંશ્યાની વાત
પ્રધાનમાં ન લાવે.

આ સાંભળી રાજાએ કહ્યું:—હું એવ વાગ જોઈને ધરમાડે
નથી. પરંતુ દે પ્રાણપ્રિયે! આરા ખેડનું કારણ તો એ છે કે,
જમારા પૂર્વજો એવ વાગ જોયા પહેલાં, એટલે 'જુદા ઘણા પહેલાં
દીસા અગીયાર કરના, અને હું જુદા ઘણા છતાં પણ વિધવા મુજબ
રહો છું. તેમ છતાં પણ હું દવં જલ્દી આરિત મદણ કરીશ. પરંતુ
પુત્ર (પ્રસન્નચર) દલુ જાગક છે, તેની ઉપર રાજ્યનો આશય
જેમ થાય! અથવા તો મને સ્ત્રી લેવાની હચ્છા થઈ છે તો જાને મારે
રાજ્ય કે પુત્રનું શ કામ છે! તેનું જો ધવાનું હોય તે થાઓ મારે
જો કુદિયાગાઓ! હું તો જન મદણ કરીશ, અને તું તારા પુત્રને
ઉંડી મોરો કરાશે.

આ સાંભળી પાંચિની જોડી.—જે નાથ! હું નમસ્ત્ર વિના મોડી
મી કાઢીશ નહિ. રમે જેવ જમાનમાં પણ સર્વજિત પતિના માર્ગને જ
અનુસરનારી રે વ મે આપ, આપણા આગપુત્રને પણ મારા મેરિ-
હું આપના દર્શનને હાવની. મો આપણે મારે આવી, તમને
આજીવે મેરા કરીશ. જન્મને જોઈ જાડ ઉંડો છે, જેમ આવી:
જાતીય કેન્દ્રમયક પણ જે ના જાડ ઉંડો મારે મેનુ હું
જામ જાડ.

કુમાંથી જન્મ વહે તેમ તેની આંખોમાંથી અંધુધારા વહેવા લાગી.
હંખિત મને તે જોયો:-“ મહારા પિતા તો વૃદ્ધ છે, તેથી ભલે તે
મૃત આચરે, પરંતુ મહારા બાળપ્રાતા તો વનવાસને યોગ્ય નથી. હું
અહિં હંસની પેઠે રાત્ર્યમુખના ઝરણમાં મમ્મ ચર્ષ કીડા કરું છું
અને મહારા ભાઈ વનચરની પેઠે ફરે છે. વનમાં જ-એલો, એટલે તેને
વન જ પ્રિય હોય, તેથી તેને નગરમાં લાવવો મુશ્કેલ છે, પણ મેં
ત્યાં સુધી તેને રાત્ર્યનો ભાગ આપ્યો નથી, ત્યાં સુધી હું સુખી
કહેવાઈ નહિ.

આ પ્રમાણે પોતાના ન્દાના ભાઈના વનના કષ્ટને વિચારીને,
શોક કરતા રાત્ર્યને ચતુર વેષ્યાઓને હુકમ કર્યો કે, મુનિના વેશી ત્યાં
જઈને, અગોપાંગે સ્પર્શ કરાવીને, વિવિધ પ્રકારનાં વચનો વડે મોહ
પમાડીને, અથવા સાકરના મનોહર ફોળાથી લોભમાં નાખીને પણ,
મહારા ન્દાના ભાઈને અહિં લઈ આવો.

એ પ્રકારની રાત્ર્યની આરા સાંભળી, વેષ્યાઓ મુનિવેષ ધારણ
કરી સોમચંદ્રના આશ્રમમાં ગઈ. ત્યાં જિતુ વગેરે ફળ લઈ આવતા,
વંદ્યવીરીને મૃગાણી વેરણાઓએ જોયો. મુનિ વેશને ધારણ કરનારી
વેષ્યાઓને જોઈ સરળ બુદ્ધિવાળા વંદ્યવીરીએ તેઓને પ્રણામ કર્યા
અને પૂછ્યું:-“હે મુનિઓ! ત્હમે કોણ છો? અને તમારા
આશ્રમ ક્યાં છે?”

વેષ્યાઓએ ઉત્તર આપ્યો:-“અને પોતાનાશ્રમમાં રહેનારા
મુનિઓ છીએ અને તમારા અનિધિ ચઢીને આવ્યા છીએ. ત્હમે
અમર મુનિનિધ્ય કરો?”

વંદ્યવીરીએ કહ્યું -હે મુનિઓ! આ પાકાં અને મધુર ફળો
કે વનમાંથી લાવ્યો છું. તે તમે ખાઓ.
તે સાંભળી વંદ્યવીરીએ કહ્યું -“અમરના આશ્રમમાં અ.ગ.

આપણે, એમ ધારી તેનાથી ભય પામી; ચિકારીના ભયથી જેમ મૃગલીઓ નાસે, તેમ તેઓ પરસ્પર એક બીજાને મળ્યા વગર છૂટી છૂટી તત્કાળ નાસી ગઈ.

પછી સોમચંદ્ર આશ્રમમાં આવ્યા ત્યારે ઋષિપુત્ર વદકલ્પીરી, જોવાયેલા ધનવાળો ધનને શોધે, તેમ આખા વનમાં વેર્યાઓને શોધવા લાગ્યો. તે વનમાં મૃગની જેમ ફરતા ફરતા તેણે એક રથ-વાળાને જોયો. તેને પણ ઋષિ જ ગાનીને તે કહેવા લાગ્યો:-હે તાત, હું તમને પ્રણામ કરું છું. રથવાળાએ કહ્યું:-હે ઋષિપુત્ર ! ત્યારે ક્યાં જવું છે ? વદકલ્પીરીએ ઉત્તર આપ્યો:-હે મહર્ષિ ! મારે પોતાનું આશ્રમમાં જવું છે. રથવાળાએ કહ્યું:-હું પણ પોતાનું આશ્રમમાં જ જવાનો છું. તે સાંભળી વદકલ્પીરી પણ જેમ અગ્રેસરોની પાછળ ભય તેમ તેની પાછળ પાછળ ચાલવા લાગ્યો.

રતે ચાલતા ચાલતા તાપસકુમાર રથમાં બેઠેલી સ્ત્રીને 'તાત' એમ કહીને જોણાવવા લાગ્યો. તે ઉપરથી તે સ્ત્રીએ પોતાના પતિનો નિઃસ્વામિન ! આ તાપસકુમાર મને 'તાત' સમજાવી મોતારાને ફેરારણ ! એની આવી ઉપચારનાજી કેમ છે ?

તોડ્યો:-આ અતિ મુઘ્ધ છે. અને સ્ત્રી રહિત મનમાં કહે,
'પરવના' ને નથી. તેથી તો પાછા

નિઃસ્વ ફોનો કાઈ નિઃસ્વ માણસ પણ ખાતો નથી. અમારો આશ્રમના જણોનાં ફળની વાનગી તમે છુટો." એમ કહી તેઓ એ જણની નીચે બેઠી અને વચ્ચેથી રીતે પણ ત્યાં બેસાડી, સ્વાદિષ્ટ ફળ (મોદક) ખાવા આપ્યા. એ રીતે તેમનો આશય સફળ થયો. સ્વાદિષ્ટ અને નરિન પ્રકારના સાકરના આ ફળો ખાવાથી ઋષિપુત્ર વચ્ચેથી રીતે, તેના જિવુ વગેરે ફળ ઉપર અશ્વિ યજ્ઞ એકાંતવાસ હતો. તેથી બેસ્યાઓ તેની પાસે પોતાના અંગોનો સ્પર્શ કરાવવા લાગી, અને તેનો દગ્ધ પોતાના વચ્ચે સ્થળ ઉપરના સ્તન પ્રદેશ પર મુકાવ્યો. સ્પર્શ અનુભવી ઋષિપુત્ર બોલ્યો:—હે મનસિંહો! તમારું આ શરીર આટલું જાડું કેમ છે, અને તમારા વચ્ચેથી ઉપર આ બે મદલો ઉંચા કેમ છે? ત્યારે તેઓ પોતાના કેમગ દગ્ધાથી પાસપાસી વચ્ચેથી રીતે સ્પર્શ કરતાં બોલી:—

“અમરો આશ્રમના ફળોનો આનંદ કરવાથી આનું કેમગ અંગ દારૂ છે, અને અમારા પ્રકારસાગરા વનજીવોનો આનંદ કરવાથી, દારૂ જેવું કાળજી જલિ થાતો હોયે આના ઉંચા બે મદલો દારૂ છે. તેથી હે મનસિંહ, જલે આ આશ્રમને અને આ નિઃસ્વ ફળોને મુજી આનંદ: આનંદ: આનંદ: ત્યાં આશ્રમથી તમે જનુ આનંદ: મેળા કરો.”

આપશે, એમ-ધારી તેનાથી ભય પામી, સિકારીના ભયથી જેમ મૃગલીઓ નાસે, તેમ તેઓ પરસ્પર એક બીજાને મગ્યા વગર છટી છટી તારાગ નાસી ગઈ.

પછી સોમચંદ્ર આશ્રમમાં આવ્યા ત્યારે ઋષિપુત્ર વશ્લવચીરી, બોલાવેલા ધનવાળો ધનને શોધે, તેમ આખા વનમાં વેરવાઓને શોધવા લાગ્યો. તે વનમાં મૃગની જેમ ફરતા ફરતા તેણે એક રથ-વાગાને જોયો. તેને પણ ઋષિ જ માનીને તે કહેવા લાગ્યો:-હે તાત, હું તમને પ્રણામ કરૂં છું. રથવાગાએ કહ્યું:-હે ઋષિપુત્ર ! તારે ક્યાં જવું છે ? વશ્લવચીરીએ ઉત્તર આપ્યો:-હે મહર્ષિ ! મારે પોતાન આશ્રમમાં જવું છે. રથવાગાએ કહ્યું:-હું પણ પોતાન આશ્રમમાં જ જવાનો છું. તે સાંભળી વશ્લવચીરી પણ જેમ અગ્નિસરોની પાછળ ભય તેમ તેની પાછળ પાછળ ચાલવા લાગ્યો.

રરતે ચાલતા ચાલતા તાપસકુમાર રથમાં બેઠેલી સ્ત્રીને 'તાત' એમ કહીને બોલાવવા લાગ્યો. તે ઉપરથી તે સ્ત્રીએ પોતાના પતિને પૂછ્યું:-સ્વામિન ! આ તાપસકુમાર મને 'તાત' શબ્દથી બોલાવે છે તેનું શું કારણ ? એની આવી ઉપચારવાણી કેમ છે ?

રથી બોલ્યો:-આ અતિ મુગ્ધ છે. અને સ્ત્રી રહિત વનમાં રહે છે, એટલે સ્ત્રી પુરુષના બેઠને તે જાણતો નથી. તેથી તને પણ તે પણ જ માને છે. પછી ચાલુક્યા દ્વારાના અધોને જોઈ વશ્લવ-ચીરીએ બોલ્યું -હે તાત, આ મૃગોને રથમાં જોડીને કેમ કાઢે ?

સ.જ. - મૃગોને કમળે કહ્યું:-હે મુનિકુમાર ! આ મૃગોનું નામ ક.વ. છે તેને મારવાનું કાંઈ કામ નથી. પછી તે રથીએ વશ્લવચીરીને સ્વામિન બોલી. જ.સ. આ.પ. તે બાઈ તેના મ્વાદમાં

મગ્ન થયેલો તે બોલ્યો:-“પોતાનાશ્રમવાસી મહર્ષિઓએ આપેલાં આવાં
સ્વાદિષ્ટ વનફળો પ્રથમ પલ્લુ મેં ખાધા છે.” તે મોદકના આસ્વાદથી
જ વરકચ્છીરી પોતાનપુર જવાને ઉત્સુક થયો હતો અને ક્યાપચા તથા
સુખા મિત્ર, આમળા વગેરે ફળો ઉપર તેને અભાવ થયો હતો.

માર્ગે સાક્ષતાં તે રથીએ એક જંગલના ચોરની સાથે મુઠ્ઠા મધુ-
તેમાં તે રથીએ માદ પ્રદારથી તે ચોરને મારી નાખ્યો. મરતાં મરતાં
ચોરે કહ્યું:-આ તારો પા યતુનો, પત્ન તે પ્રસન્નાપાત્ર છે, તે માનવી
તેં મને પ્રદારથી છડ્યો છે, તેથી હું તારા ઉપર તુટમાન થયો છું.
જ્યાં મહાઈ પુરુષ જન્મ્યો છે, તે તું છે. પછી તે જન્મ જન્મો તે
ચોરનું જન્મ મન લીધું અને રણમાં નાખ્યું. અનુક્રમે સાક્ષતાં તેઓ
પોતાનપુર પહોંચ્યાં, એટલે રથીએ વરકચ્છીરીને કહ્યું:-“તું જો પોતાના-
શ્રમમાં જતા હોતો છે, તે આશ્રમ આ રહો.” એમ કહી તે રથીએ
માર્ગમાં મિત્રપદ સ્વેચ્છા તે નાપસ કુમારને પાકું પન આપ્યું અને
હસતાં હસતાં કહ્યું:-આ આશ્રમમાં પન વિના રહેવાનું જવાન મળી
નહિ. તેથી તારું આશ્રમમાં રહેવા ખરે જોઈને જાણ લગી. આ પન
આપતું. એમ કહી તે રથી ચાલ્યો ગયો.

ભાગી. આ દ્રશ્ય જોઈ વચ્ચેથીથીરીએ વિચાર્યું કે, આ બધા કાવિઓ શું જાણે છે? તે ગણિકાએ માંગણિક વાજીત્રા વગડાવ્યાં, ત્યારે “આ શું?” એમ વિચારી બચ્ચિત બની તે કાવિકુમારે પોતાના કાન ઘાંધી દીધા.

તેને મુનિનો વેશ ધારણ કરી જે વેશ્યાઓ વટકાચીરીને તેના માટે વનમાં ગઈ હતી, તેમને પાછા આવી પ્રસન્નમંદ શબ્દો વ્યક્ત કરી કે:-હે દેવ! તે વનવાસી કુમારને અમે વિવિધ પ્રકારે લાગ્યાઓ, ત્યારે અદિ આવવાને તેને અમારી સાથે સંકેત કર્યો, પણ એટલામાં નો અમે તેના પિતાને દુશ્મી આવના જોવા. એટલે તેના સાથના જાણી, અને સ્ત્રીઓની સ્વભાવથી ખીજી દોવાને લીધે નામી આવી. હવે અમારા જનાપેતા સાંજને વચ શોધતા તે અમને કાપવા માટે જમનો જમનો એક વનથી ખીજી વનમાં જઈ; પણ તે પિતાના સાથનામાં તે જંગલ નહિ, એવી અમને ખબર આવી છે.

આ મંજુની પ્રમખચંદ્ર મણિને પદાભ્યાસ કર્યો. તે મન સાધ્ય
 થી, જો - જોડો ! જે મને આ મું કહી ! એક તો મેં પિતા અને
 પુત્રો વિશેષ કર્યો, એટલું જ નહિ, પણ મને આરો નાનો
 જો મનો નહિ, જિત્તો વિજિતો પડે તો તે હશે મો રીતે રાખે !
 કેમ કે જો હું જિત્તો કરે, આજ કે હું, કાલે હું ? આ મંજુની
 કુળને, કેમ કે મુજીને, એક દાસ, એક મ, એક જાતી એક
 દાસ મ, એક જાતી, એક

મથવા તો સહુ કોઈ સ્વાર્થી જ છે. આ વાજ્રંતો ધ્વનિ કોઈને
આનંદ આપતો હશે, પરંતુ મને તો તે મુદ્ગળના ઘા જેવો લાગે છે.

તરતજ રામના આ શબ્દોએ, પાણી જેમ નીક વાટે ધ્યારાને
પૂરી નાખે, તેમ લોકોના કર્ણની પરંપરા વડે તે વેશ્યાના કાનરૂપી
ધ્યારાને તરકાગ પૂર્ણ કરી દીધો. મતલબ કે રામના આ શબ્દો પેલી
વેશ્યાને કાને પહોંચ્યા, એટલે તે વેશ્યા પ્રસન્નચંદ્ર રાજ પાસે આવી
અને બે હાથ જોડી નિર્ભયપણે બોલીઃ—હે નાથ! પૂર્વે મને એક
નિમિત્તિયાએ કહ્યું હતું કે—તારે ઘેર મુનિના વેશચાળો જે કોઈ કુવાન
આવે, તેને તું તારી પુત્રી પરણાવજે. તેથી ગાયના જેવો સરળ,
જ્યારૂંદારૂં તદ્દન અજ્ઞાત જેવો કોઈ ઋષિપુત્ર આજ મ્હારે ઘેર આવેલો
છે. તેને મેં મારી પુત્રી સાથે પુરણાવ્યો છે. હે દેવ! તેના મહોત્સવમાં
મ્હારે ઘેર ગીત, વાદ્ય વગેરે થાય છે. આપ દુઃખી છો એમ હું
જાણતી નહોતી. કૃપાનાથ! મ્હારે જે અપરાધ હોય તે क्षમા કરો.

એ સાંભળી રામએ, ઋષિપુત્રને જે લોકોએ પ્રથમ જોયો હતો,
તેમને તેને હરીથી જોઈ આવવા આજ્ઞા કરી. તેઓએ ઋષિપુત્રને
જોગખ્યો, તેથી પાછા આવીને રામને તે પ્રમાણે કહ્યુંઃ આ સાંભળી
પ્રસન્નચંદ્ર રાજ જેમ સાફ સ્વપ્ન જોયું હોય તેમ ધડે જ ખુશી
થયો. પછી તે રામએ વાજ્રંતીની તેની પત્ની સદિત હાથજી પર
મેંસાડીને પોતાના મહેલે તેડી મળાવ્યો. પછી રામએ તેને અનુક્રમે
સર્વ જ્વહારમાં કૃપા. જ્વહાર પડિત પુત્રો પશુઓને પણ આપવે
" ૧. પ્રથમ રામજી તમ. આ વચ્ચે ૧૦૦૦ નાં ગાનનો રિવાજ
જે ૧૦૦૦ ગાન કર્યા બાદ - ૧૦૦૦ ગાન - ૧૦૦૦ ગાન, પણ
૧૦૦૦. ગાન રાજા આજીને ૧૦, ૧૦ ગાન પણ સંજુગ રાજા
રાજા સમગ્ર ૧૦ ગાન તે ૧૦૦૦૦ ને અર્પિત કર્યા હતા
૧૦૦ ૧ ૧.

ગમ કરીશ. જવાણમાં જિનદાસે કહ્યું:—હે વડિલ બંધુ ! મહારા
પરજોને માફ કરો. મહને હવે જીવવાની આશા નથી, માટે પર-
માર્થ એવ આપ, તેવી આરાધના કરાવો. હું પરતોક જવાને
જોઈ છું. હવે મને અનશનપૂર્વક ધર્મોપદેશ રૂપ ભાતું આપો.

મદતે કહ્યું:—ભાણે ભાણ, જેની ત્હારી ઇચ્છા. તું સંસારની
લાગ કર, અને સિયર ચિત્ત રાખીને, પંચ પરમેષ્ટિ મંત્રનો
સાદિ ઉપદેશ આપી શુદ્ધ શુદ્ધિવાળા ઋષમદતે પોતે જ
અનશનપૂર્વક આરાધના કરાવી. તેથી જિનદાસ પંડિત-
ને, આ પરમ ઋદ્ધિ વાળો જંભુડીપતો સ્વામી દેવ
અમારે આ વચન સાંભળ્યું કે, રાજગૃહ નગરમાં
અહુ ચરમ કેવળી થશે, તેથી પોતાના કુળમાં
: થશે; એમ સાંભળીને આ દેવ પોતાના કુળની

પ્રેમ જુપાળે વીર પ્રભુને પૂછ્યું:—રાગવાન !
તે વિષે મર્મની જોમ મર્મ દેવોમાં અધિક

એટલામાં તો, અનાદિત નામનો જંબુકોપનો દેવ હાજર
 રહે જોવા જીડ્યો:—અહો! મારું દેવ બહુ ઉચું જણાય છે.

આ સાંભળી શ્રેણિક રાગને પુનઃ હાથ જોડી શ્રી વીર
 વાનને પૂછ્યું:—કૃપા સાગર! આ દેવ આ પ્રમાણે પોતાના
 પ્રસાદા કેમ કરે છે? સર્વજ પ્રભુએ જન્મામ આપ્યો:—

૨ મહાવમદત્ત અને જિનદાસની કથા.

હે રાગ! આ જ નામના પાને વિશે પ્રસિદ્ધ એવો બુદ્ધિમાન
 નામે રીડ રહેતો હતો ને: અનકમે જે પુત્રા મળ્યા હતા. તેમાં એકાદ
 નામે મહાવમદત્ત અને ન્દાનન નામ જિનદાસ હતો. એકાદો પુ
 સારામારી હતો, અને ન્દાનન બુદ્ધિમાન આ કુર્વમની હતો.

બુદ્ધિમાન નરજીવન જિનદાસને કુર્વમની. આજી મરું સંજથી
 વર્તેલી મારીએ તેનો જ્ઞાન ... આ દેવ ન્દાને કામ માનની
 એમ હતો તેટલું ન્દાનન બ ... આ દેવ ન્દાને કામ માનની
 રીતે નહિ.

એકદર જુદાજિવન ... આ દેવ ન્દાને કામ માનની
 આ દેવ ન્દાને કામ માનની ... આ દેવ ન્દાને કામ માનની

“ હે શ્રેણિક રાજા ! એકદા અંગે વિહાર કરતા પોતનપુર પાસેના મનોરમ નામના ઉદ્યાનમાં સંભવસંધ્યા તે વખતે પ્રત્યેકશુદ્ધ દશ્યચીરીએ, તેના પિતાને અમને સોંપી, અન્ય રથએ વિહાર કર્યો, દ્ર રાત્ર પોતનપુરમાં ગયો, અને વદકલચીરીના વચનથી તે અગ્યવંત થયો. ત્યાર પછી પ્રસન્નચંદ્ર રાત્રએ, પોતાના બાજ-માઠી પર બેસાડી, વૈરાગ્ય ભાવના વડે અગારી પાસે કરી. ”

જો પ્રસ
કોટલામાં
શ્રેણિક
પ્રાસ
૧ ફે

અરિત્ર દહી શ્રી વીર ભગવાન
આકાશમાં દેવોને આવતા
પ્રભુને વંદન કરીને પૂજયું:-
૧ આ દેવોનો સમૂહ શા

તે સાંભળી કમળની જોય તેના મસ્તકને સંધીને, હર્ષ પામે
 સોમચંદ્ર ત્રણે નવો મેઘ પર્વતનું આલિંગન કરે, તેમ તેને શ
 અંગે આલિંગન કર્યું. એટલે તેના નેત્રમાંથી ઉત્પન્ન અપુષ્પવાદ, ચા
 નીકળ્યો, જે તે જ ક્ષણે સોમચંદ્ર મહર્ષિના અધપખાને દર દર
 પરમ ઔષધિ રૂપ થયો. તત્કાળ પ્રકાશિત થયેલાં નેત્રો તરે મુનિએ
 બંને પુત્રોને જોયા અને તેમને પૂછ્યું:—હે પુત્રો! તમે સુખપૂર્વક કામ
 નિર્મમન કરો છો? બનેએ જવાબ આપ્યો:—પિતાશુ! ક્યાનુ રૂપ
 ગુણે તોદર સમાન એવી આપની કૃપાથી અમારા કામ સુખમાં
 નિર્મમન થયો છે તે કારણે.

ત્યારના વાતવચ્ચીરીએ વિચાર કર્યો કે, નદાગં તાપાળા
 ઉપરના આટલા વખત મારા જોયા પિતાના રજા છે, તે જોવા હતી!
 કોમ વિભાગી વાતવચ્ચીરી તે હંસ મારે મુપરીમાં પેલો, ત્યાં
 પોતાના તાપાળાપણના ઉપરના જોઈ, તેના પર તેને પૂર્વની કમ
 ઉપાન રૂપમાં, પોતાના ઉત્કર્ષિત વસ્ત્ર વડે તે મેનું પરિવેશ (જાતિ
 કાંઈ તત્કાળ, પૂર્ણ) કરા લાગેલો. અત્યંત દોનુદોન તત્કાળ
 અને તોડાતોડ વિચાર મૂકી આવી કે.—“મુ મેં પૂર્વમાં જોય
 વખતે જોયા પાંચેને પૂછ્યું:—તમે કદિ જોયા હો? આ પ્રશ્ન
 વિચારને તત્કાળ તેને કદિ જોયા નહોતો. પૂછ્યું:—તમે કદિ જોયા હો? આ પ્રશ્ન
 વિચારને તત્કાળ તેને કદિ જોયા નહોતો. પૂછ્યું:—તમે કદિ જોયા હો? આ પ્રશ્ન
 વિચારને તત્કાળ તેને કદિ જોયા નહોતો. પૂછ્યું:—તમે કદિ જોયા હો? આ પ્રશ્ન

એટલામાં તો, અનાદૃત નામનો જંબુડીપનો દેવ દર્શી ઉંઘા
સ્વરે બોલી ગીડ્યો:—અરો ! મારું દુગ ખડુ ઉચું જણાય છે.

આ સાંભળી યેજિઝ રાગએ પુનઃ હાથ જોડી શ્રી વીર બ્ર-
વાનને પૂછ્યું:—કૃપા સાગર ! આ દેવ આ પ્રમાણે પોતાના દુગની
પ્રશંસા રમ કરે છે ? સર્વજ્ઞ પ્રભુએ જરાય આપ્યો:—

૨ જ્ઞપ્તિદાન અને જિનદાસની કથા.

હે માન ! આ જ નગરમાં પૂર્ણિમે વિશે પ્રસિદ્ધ એવો ગુપ્તભતિ
નામે મેઠ રહેતો હતો તેના અનુક્રમે એ પુત્રો થયા હતા. તેમાં એકાદાનું
નામ જ્ઞપ્તિદાન અને બીજાનું નામ જિનદાસ હતું. એકરો પુત્ર
સદાચારી હતો, અને બીજો જુગારી અને દુર્ચ્છમની હતો.

જુદિદાન 'સપ્તમને' જિનદાસને દુરાચારી બાળી મારી મંજરી
વસંતો મંજરીને તેનો ત્યાગ કર્યો અને 'દયે' બદારે જોઈ જાણી નહીં
એમ હતો તેને જિનદાસ જાણી બાળી મારી મંજરી આપી
હતો નહિ.

મારામ કરીશ. જ્યાંજ્યાંમાં જિનદાસે કહ્યું:—હે વડિલ જાંધુ ! મ્હારા
રાયરણોને માફ કરો. મ્હને હવે જીવવાની આશા નથી, માટે પર-
તોકમાં મ્હાફે એવ થાય, તેવી આરાધના કરાવો. હું પરતોક જવાને
તૈયાર થયો છું. હવે મને અનશનપૂર્વક ધર્મોપદેશ રૂપ લાતું આપો.

ઋષભદત્તે કહ્યું:—જાણે લાખ, જેવી ત્હારી ઈચ્છા. તું સંસારની
મમતાનો ત્યાગ કર, અને સ્થિર ચિત્ત રાખીને, પંચ પરમેષ્ઠિ મંત્રનો
અર્ચ કર. ઈત્યાદિ ઉપદેશ આપી શુદ્ધ જીવિવાળા ઋષભદત્તે પોતે જ
જ્ઞાના લાખને અનશનપૂર્વક આરાધના કરાવી. તેથી જિનદાસ પંડિત-
મરણે મૃત્યુ પામીને, આ પરમ ઋદ્ધિ વાળો જંજીરીપનો સ્વામી દેવ
થયો છે. આ દેવે અમારૂં આ વચન સાંભળ્યું કે, રાજગૃહ નગરમાં
ઋષભદત્તનો પુત્ર જંજી સરમ દેવગી થશે, તેથી પોતાના કૂળમાં
દેવગીનો પવિત્ર જન્મ થશે; એમ સાંભળીને આ દેવ પોતાના કૂળની
અત્યંત પ્રશંસા કરે છે.

પુનઃ મગધેશ્વર ઈલિક જૂપાળે વીર પ્રબુને પૂછ્યું:—ગગવાન !
આ ત્રિપુન્નાગી દેવ, મ્હોને વિને ચૂર્ણની જેમ સર્વ દેવોમાં અધિક
તેજસ્વી છે તેનું મું કારણ ? પ્રશ્ન્યે કહ્યું:—

૩ ભવદત્ત અને ભવદેવની કથા.

આ જંજીરીપના ભરતશેત્રમાં મગધ નામના દેશમાં મુમામ
નામે ગ્રામ છે. તેમાં આર્યવાન્ નામનો ગ્રામપતિ (રામેનિ) રહેતો
હતો. તેને દેવની નામે સ્ત્રી હતી. અને ભવદત્ત તથા ભવદેવ
નામે બે પુત્રો હતા. તેમના ભવદત્ત નામના મુસ્તિચન નામના
આચાર્યના પુત્ર. સસંગેષાં સંગુદને નામના. ને. સંગુદ નેરા
ગિરિ અગ્રીકર હતી અને તર સંગુદ નામના મુસ્તિચન નામના
પુત્ર સંગુદ ઉમે નામના પુત્ર. મુસ્તિચન નામના મુસ્તિચન નામના
દેવ તેને મુસ્તિચન નામના

એટલામાં તો, અનાદિત નામનો જંભુડોપનો દેવ દર્શાવી ઉંચા
સ્તરે બેસી ઊઠ્યો:—અદો! મારૂં દુગ્ધ બહુ ઉંચું જણાય છે.

આ સાંભળી શ્રેષ્ઠ રાજ્યમે પુનઃ દાપ જોડી શ્રી વીર બમ-
વાનને પૂછ્યું:—કૃપા સાચર! આ દેવ આ પ્રમાણે પોતાના દુગ્ધની
પ્રશંસા કેમ કરે છે? સર્વજ્ઞ પ્રભુએ જ્ઞાન આપ્યો:—

૨. શુષ્કબદ્ધ અને જિનદાસની કથા.

દે રાજા! આ જ નગરમાં પૂર્ણમે વિશે પ્રસિદ્ધ એવા ગુરોમણિ
નામે એક મહેતો હતો. તેને અનુક્રમે બે પુત્રો મળ્યા હતા. તેમાં એકાદાનું
નામ શુષ્કબદ્ધ અને બીજાનું નામ જિનદાસ હતું. એટલે પુત્ર
સદાચારી હતા, અને બીજાને જીવનની આંતર દુર્ભાગીની હતો.

મુદિયાન નગરમાં જિનદાસને દુગ્ધમાત્રી બદલી આવી સાંભળી
વર્જના. મહારાજે તેનો ભાવ જોઈ આંતર 'દર્શ આરોગ્ય આપી નથી'
એવો હતો તેનું જ્ઞાન આપીને શુભલક્ષ્મી આપી પેર પાળ આપી
દિધાં નહિ.

એકવાર શુષ્કબદ્ધનાં માર્ગે ગમતું, જિનદાસને તેમની માથે
જોઈ પદાર્થો મળ્યાં હતાં. તેને જોઈ એક શુભલક્ષ્મી જિનદાસને
દાખલ થઈ શ્રી શુભલક્ષ્મી દિગ્દર્શન કરી કહ્યું, જાનનાં પ્રદાનની
વેળાએ શુભલક્ષ્મી તે દિગ્દર્શન કરીને જઈ નહિ. તે જાણીને
શુષ્કબદ્ધે જાણ કરી નહિ. તે જાણીને જિનદાસે જાણ કરી નહિ.

આરામ કરીશ. જવાબમાં જિનદાસે કહ્યું:—હે વડિલ બંધુ ! મહારા
રાયરણેને માફ કરો. મહને હવે છવવાની આશા નથી, માટે પર-
ણકમાં મહારૂં શ્રેય થાય, તેવી આરાધના કરાવો. હું પરણેક જવાને
પાર થયો છું. હવે મને અનશનપૂર્વક ધર્મોપદેશ રૂપ લાભું આપો.

ઋષભદત્તે કહ્યું:—અસે લાભ, જેવી ત્હારી ઈચ્છા. તું સંસારની
મમતાનો ત્યાગ કર, અને સ્થિર ચિત્ત રાખીને, પંચ પરમેષ્ઠિ મંત્રનો
નિષ્કાર કર. ઇત્યાદિ ઉપદેશ આપી શુદ્ધ શુદ્ધિવાળા ઋષભદત્તે પોતે જ
મહાના જાકને અનશનપૂર્વક આરાધના કરાવી. તેથી જિનદાસ પંડિત-
મરણે મૃત્યુ પામીને, આ પરમ ઋદ્ધિ વાળો જંભુદીપનો સ્વામી દેવ
થયો છે. આ દેવે અમારૂં આ વચન સાંભળ્યું કે, રામચંદ્ર નગરમાં
ઋષભદત્તનો પુત્ર જંભુ ચરમ દેવગાં થશે, તેથી પોતાના દૂગમાં
દેવગાંનો પવિત્ર જન્મ થશે, એમ સાંભળીને આ દેવ પોતાના દૂગની
અત્યંત પ્રશંસા કરે છે.

પુનઃ મગધેશ્વર શ્રેણિક જૂપાળે વીર પ્રભુને પૂછ્યું:—ભગવાન !
આ વિદુ-ભાગી દેવ, મહોને વિષે સૂર્યની જેમ સર્વ દેવોમાં અધિક
તેજસ્વી છે તેનું શું કારણ ? પ્રશ્નએ કહ્યું:—

૩ ભવદત્ત અને ભવદેવની કથા.

આ જંભુદીપના ભરતપુત્રમાં મગધ નામના દેશમાં સુમામ
નામે મામ છે. તેમાં આર્યવાન નામનો મામપતિ (શામેતિ) રહેતો
હતો. તેને દેવની નામે સ્ત્રી હતી. અને ભવદત્ત નથ. ભવદેવ
નામે એ પુત્રો હતા. તેમાંના બીજાને નામ-આમ. જ મુસ્થિત નામના
આર્યવર્ણના પ.સ. સસા-રૂપાં સમુદ્ધે નામના. નામના સમના નામના
પિંડા અંગીકર કરી અને મર દાનના. નામના સમના નામના
પાર ભગવાન ઉમ નામના. નામના નામના નામના નામના
દેવ તેમ તે વિચારના નામના

જેણે ચંદ્રને ઇચ્છ્યો છે (ગળી ગયો છે) એવો રાહની શોભાને દરનારો પુષ્પમાળા સદિત વેળીખંધ (અંબોડો) બાંધેલો હતો. તેખીના ગાંધ ઉપર, જાને કામદેવના વિચ્છન્ની પ્રીતિ લખી લેાય, તેવી કસ્તૂરીની પત્ર વેલી (પીગ-આડ) આલેખતો દત્તો. અને ત્યાર પછી જેણે તે, પ્રિયાના સ્નાન તટનું મંડન કરવા જતો હતો, તેવામાં જ તેણે સ.ભ.યુ. કે મદામુનિ બવદત પંચાવો છે.

વિચ્છન્ન મેળાયા પછી જેમ કાઈ લુગારી ઉડી જાય, તેમ અર્ધ સખગારેલી પ્રિયાને કાઠીને એકદમ તે ઉત્તો યયો. તે વખતે 'અર્ધ' સખગારેલી પ્રિયાને ત્યાંજો જતુ એ તમને યોગ્ય નથી' એમ તેખીની અખીગોએ કયું. જ્યાં જરેરા માખુસની જેમ સખીએના તે યાત્રી જાતેજ લખમાં લીધા નહિ. સખીગોએ ત્યારે જાદુજ આમદ કંપો, ત્યારે તેણે કયું.—"જાગ્યાઓ! મૂંને વદન કરીને નું તરનજ પાંચો આવીએ." એમ કહીને, તે સમાનથી વાનગની માફક દૂરસા માગીને જારો, જાદવ મૂંને પાંચ આજો, અને તેમને વદન કયું.

વંદન કરીને જારો ઉત્તો યયો કે નગનજ મારિય આજાનું જાંત આટું કયું રો.જ સંજુ રીતુ પાંચ મૂંને તેના કાપમાં આજું. પછી જારો ઉત્તો જારો રીતુ નાખીને મૂંદિના નિવાન તે મ.પ. મિતે રીતુ તેના યાત્રી જારો નીજા પોંડ પાંચ કાપમાં, પાંચ કરીને મૂંને મેળુ મેળુ. જારો તે જારો જતુ મૂંને પાંચ

પાછી ભદ્ર સ્વભાવવાળા ભવદેવે વિચાર કર્યો કે:-મુનિએ ૨૭૧ આપ્યા વિના જ આ સર્વે પાછા વળ્યા, તો ભલે કેમકે તેઓ બધા એમના સહોદર નથી; પરંતુ હું તો તેમનો સહોદર (ભાઈ) છું, અને બંને પરસ્પર પ્રીતિવાળા હોએ. એટલે તેમના કલ્યા સિવાય મારે પાછું વળવું યોગ્ય નથી. ખરેખર! આ મોટાભાઈ ભાતપાણીના ભારથી શ્રમિત થયેલા છે, તેથી મારા પર પ્રસન્ન થઈને આ ધીનું પાત્ર મને ઉપાડવા આપું હશે. વળી મારા ભાઈ ધણા દિવસે અહિં આવ્યા છે અને થાકી ગયા છે, તેથી તેમને તેમના સ્થાને પહોંચાડ્યા વિના હું પાછો જવા ઈચ્છતો નથી.

ભવદત્ત મુનિએ, એ પાછો ન વળી જાય એટલા માટે તેના મનની ગમ્મતને અર્થે મૃદુસ્વાશ્રમની વાત કાઢી:—“હે ભાઈ! આ જ તે ગામને સિમાડે આવેલા વૃક્ષો, ને મુસાફરોને માટે બધાવેલા મંડપો, કે જ્યાં આપણે વાનરની માફક એકલા રમતા. આ જ તે સરોવરો, કે જ્યાં આપણે બંને બાત્યાવસ્થામાં કમળ પુષ્પના નાગવડે સુરો-મિત દાર બનાવીને કંઠમાં પહેરતા. આ જ તે સિમાડે આવેલી રેતીવાળી જમીન, કે જ્યાં આપણે વર્ષાઋતુમાં વેળુના ધર બનાવી રમતા. આ પ્રમાણે ભવદત્ત રસ્તામાં ન્હાના ભાઈની સાથે વાન કરતા કરતા, આચાર્ય મહારાજે પવિત્ર કરેલા ગામે આવી પહોંચ્યા.

નાના ભાઈ સહિત ભવદત્ત મુનિને ઉપાધ્યયના દાર પાસે આવેલા ભેઈ, બીજા નાના સાપુરો પરસ્પર દોડ ચાકા કરીને એ વા.- ખરેખર! આ મુનિ પોતાનું વચન સત્ય કરવા માટે દિવ્ય વેદને ધારણ કરનાર પોતાના નાના ભાઈને દાણ, ચરારવા મરોગ આદિ લાગ્યા જમ્યાય હે આચાર્ય ભવદત્તે કહ્યું કે ભવદત્ત ને પુત્ર ન રાણે તે.

ભવદત્ત મુનિએ કહ્યું કે ભવદત્ત ને પુત્ર ન રાણે તે. આ મુનિ ને આ પુત્ર પાત્ર હોય તે નહીં.

કરીને, માત્ર કોડીના જેવી મને હવે ગૃહણ કરશે નહિ. અત્યંત ધોર નરકમાં પાડવાના સામ્રોરૂપ અને કામદેવના ચત્ર સમાન વિચેત્રી કૃપા કરી હવે વિધાશે નહિ. તમારા ભાઈએ હિત-બુદ્ધિથી તમને મન ગૃહણ કરાવ્યું છે, તો પાપની ખાણ રૂપ મારામાં આસક્ત થઈને તમે મન નથી લીધું એમ ન ધારો. માટે હજી પણ તમે અહિંથી પાછા વળો, ગુરના ચરણ પાસે જાઓ, અને તેમની પાસે મારા ઉપર રામથી કરેલા પાપની આલોચના કરો.”

આ પ્રમાણે નાગિકા ભવદેવને ઉપદેશ આપતી હતી, તેવામાં પેલી બ્રાહ્મણીનો પુત્ર દુષપાક પીને ત્યાં આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો:- હે માતા ! મેં આજે અમૃત જેવું સ્વાદિષ્ટ દૂધ પીધું છે, તેનું મારે વમન કરવું છે. માટે તું ચોક્ક પાત્ર નીચે ધરી રાખ. આજે મને ખીણ જાપાગેથી બ્રામંત્રણ આવ્યું છે અને ત્યાં દક્ષિણા પણ મળ્યાની છે. જો હું પીએલા દૂધનું વમન નહિ કરું, તો ત્યાં કાંઈ ખાઈ શકાય નહિ. દક્ષિણા લઈને અહિં આવ્યા પછી, મેં વમન કરેલું દૂધ, હું જ પાણી પી જઈશ. આપણું જ એકું જમરામાં શરમ રી !

બ્રાહ્મણીએ કહ્યું:- “પુત્ર ! વમન કરેલું જમનાં તને પિત્તાર ઇતરો આવું પિત્તારના મોઝ કાપ કરવું તને ઉચિત નથી.”

તે શંભગી ભરદેવે પણ કહ્યું:- “હે ગદુક ! તું વમન કરવાને ખાતર, તો જાનથી પણ નીચે નેચાઈશ. ત્યાં નાગિકાએ તે મુનિને કહ્યું તો તમે આવું જાણુ છો અને કરો. તો તમે વમન કરો તો કરીશ મને ભાવરવાને કેમ કરીશ. મને વમન કરો તો મારા વડા ભરદેવે હું અવરમ અવરમ અને તમે જે જે નિર્ણય કરો તે તે નિર્ણય મને તે જ કરવો પડે.”

૩૫

સીતા નદીમાં રાણીને કીડા કરાવી તેનો દોહદ પૂર્ણ કરાવ્યો. મહાદેવી યશોધરા દોહદ પૂર્ણ થવાથી, જલની લતાઓ જેમ લાવણ્ય જલિ પામવા લાગી. સમય પૂર્ણ થતાં, તે ચક્રવર્તીની રાણીઓ, જેમ સુવર્ણ કમળને જન્મ આપે તેમ ઉત્તમ પુત્રને જન્મ આપ્યો. યશોધરાને ઉત્પલ થયેલા દોહદને અનુસારે, તે પુત્રનું સાગરદહન નામ પાડવામાં આવ્યું. દૂધપાનાદિ ક્રિયાઓ વડે ધાત્રીઓથી લાલન પાલન કરાતો, તે રાગપુત્ર અનુક્રમે જલની જેમ જલિ પામવા લાગ્યો. ત્યારે તે કુમાર બોક્ષતા શીખ્યો, ત્યારે તે સુવર્ણની સોડી ઉંચી કરીને આનંદપૂર્વક પોપટ અને મેનાને લલુચવવા લાગ્યો. પુવાન થયો ત્યારે તે મિત્રોની સાથે રત્નના દડા વડે રમવા લાગ્યો. તે વખતે તેના માણિક્યના કુંડો તેના મગજુત ખભા ઉપર, રંગમૂમિ ઉપર જલ કરતાં હોય તેવા દેખાતાં હતાં.

મોઝ વખતે

મોઝ વખતે રાજ્યમે તેને ગુર પાસે લાવ્યુરા મોહ્યો. મુસાફરે
કવામાંથી પાણી પીએ, તેમ તેએ ગુર પાસેથી સર્વ કળાઓનું પાન
કયું, અર્થાત્ સર્વ કળાઓ ગુર પાસે તે રહીયો.

સમગ્ર જગતને પોતાના નેત્ર કમળથી અન્વિત આનંદ આપતો
તે રામપુત્ર, એક જેમ સુપૂર્ણ કળાએ પહેલેથી, તેમ સર્વ કળામાં
પ્રવિણ દર્શિ પુત્રાચાર્ય પાન્યો. ત્યારે નારાયણે તે સર્વ કળામાં
આવેલી કળાઓ સાથે પહેલાંથી જાણીને કળાઓના અનુક્રમે પામ
નારે. જાત જાતના કળાઓના અનુક્રમે પામનારે જાત જાતના
કળાઓ સાથે જેમ જાત જાતના કળાઓના અનુક્રમે પામનારે
જાત જાતના કળાઓના અનુક્રમે પામનારે જાત જાતના કળાઓના અનુક્રમે પામનારે

ના નદીમાં રાણીને ફીડા કરાવી તેનો દોહદ પૂર્ણ કરાવ્યો. પછી
દેવી યશોધરા દોહદ પૂર્ણ થવાથી, વૃક્ષની લતાઓ જેમ લાવણ્યમાં
પામવા લાગી. સમય પૂર્ણ થતાં, તે ચકવર્તીની રાણીએ, ગંગા
પૂર્ણ થવાને જન્મ આપે તેમ ઉત્તમ પુત્રને જન્મ આપ્યો.

યશોધરાને ઉત્પત્ત યયેલા દોહદને અનુસારે, તે પુત્રનું સાગરદત્ત
મ પાડવામાં આમ્યું. દૂધપાનાદિ ક્રિયાઓ વડે ધાત્રીઓથી લાલન
લન કરાતો, તે રાજપુત્ર અનુક્રમે વૃક્ષની જેમ વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યો.
સારે તે કુમાર યોક્ષતા શીખ્યો, ત્યારે તે સુવર્ણની સોટી ઉંચી
નીને આનંદપૂર્વક પોષટ અને મેનાને લણાવવા લાગ્યો યુવાન થયો
ત્યારે તે મિત્રોની સાથે રત્નના દડા વડે રમવા લાગ્યો. તે વખતે
ના માણિક્યના કુંડળો તેના મજાસુત ખજા ઉપર, રંમમ્મિ ઉપર
ત્ય કરતાં હોય તેવા દેખાતાં હતાં.

ચોમ્ય વખતે રાજ્યે તેને ગુરૂ પામે લખુરા મોકલ્યો. મુસાફરો
વામાંથી પાણી પીએ, તેમ તેમ ગુરૂ પાસેથી સર્વ કળાઓનું પાન
કુર્ચ, અર્થાત્ સર્વ કળાઓ ગુરૂ પાસે તે શીખ્યો.

સમસ્ત જગતને પોતાના નેત્ર કમળથી અત્યંત આનંદ આપતો
તે રાજપુત્ર, ચંદ્ર જેમ સપૂર્ણ કળાએ પદેએ, તેમ સર્વ કળામાં
પ્રવિણ રહી યુવાગચ્છ પામ્યો. ત્યારે ભારતિયને તેને નવનવરમાં
આવેલી કન્યાઓ સાથે પગલાવ્યો. કાંબુને રત્નાકર (મનકર) પામે
તામિનાના જન્મ નાજક પામ્યા. રાજાના રાજાને તે તે જન્મ
દે મનપાત્રી સાથે જેમ મનદ રથ ... ને તે જન્મ
સાથે જેમ મનદ તેમ ...

અંતર્યામી રાજાના જન્મ નાજક પામ્યા. રાજાના રાજાને તે તે જન્મ

સાથે જેમ મનદ તેમ ...

તે વખતે વિદુન્માળી દેવની ચારં સ્ત્રીઓએ તે મહા મુનિને
 પ્રભો ! આ દેવભવથી વિશેષી થયેલી અમારે વિદુન્માળી દેવને
 મમ કરી કાઢી પણ દેઠાણે થશે કે નહિ ? તપિએ કહ્યું : આ
 નગરમાં સમુદ્ર, પ્રિય સમુદ્ર, કુએર અને સાગર નામના
 એકિએ વસે છે, તે ચારેની તમે ચાર પુત્રીઓ થશો, અને
 મનુષ્યમય પામેલા આ વિદુન્માળી દેવની સાથે તમારો સંબંધ
 ત્યાર પછી, ચાર અને અન્ય વર્ષ જેમના ચરણ મળે તે
 રહે છે, એવા ભવ્ય છત્રો રૂપી કમળ પુષ્પોને મર્મ સમાન, જ્વિર
 રૂપી સહિતા ગ્યાન રૂપ, કૃપાશિષુ શ્રી વીર ભગવાન તરફથી
 રહે વિદાર કરી ગયા.

મતી, મૃગના બન્યાંઓ ઉપર વાત્સલ્ય ધારણ કરતી, અને જોગામાં
 રમ્યાંઓને લઈને ખેડેલી વાનરીઓ ઉપર હેત જતાવતી, એવી
 પરિણીતિ દાખતો દેડા દઈ, ઋષભદત્ત, ચિત્તને દરણ કરનારી પર્વ-
 તના ઉદ્યાનની શોભા આંખગી વડે જનાવવા લાગ્યો:-

“હે પ્રિયા ! ફળના ભારથી નમી ગયેલી આ માતુલિંગીઓને
 (બીજોગાના વૃક્ષો) તું જો. રાતા પુષ્પોએ કરીને જાણે સંધ્યાના
 વાદળોએ વિદ્યોતિ લેતા હોય, એવી આ દાદમડીઓને જો. સૂર્યના
 કિરણોને પણ પેસવા ન દે, એવા આ દાક્ષના માંડવાઓ છે, આ
 નૃત્ય કરના મોરના પીંછા જેવા પાંદડાવાળા તાલવૃક્ષો શોભે છે. આ
 વિધ વિધ જાનનાં પુષ્પો, પરસ્પર મુગ્ધ આવવાથી ભ્રમરોના સન્દના
 મિત્રવડે સ્વજનપણાને જાહેર કરે છે. જંબૂ, કદંબ, માકંદ (આંખા)
 અને પારિખદ વગેરે વૃક્ષોએ પોતાની છાંયા રૂપી ચોલક (કબજો).
 પહેરાઓ હોય, તેવા આ પર્વત શોભે છે.”

આ પ્રમાણે તેઓ પર્વતની શોભા જુએ છે, એટલામાં ત્યાં
 ઋષભદત્ત એકદમ જાણે આકાશમાંથી કોઈ વિશાધર આવ્યો હોય,
 તેમ સિદ્ધપુત્ર યશોભિન્ન નામના આવકને આવેલો પોતાના બંધુની
 જેમ જોયો. એટલે ઋષભદત્ત શેડે તે સિદ્ધપુત્રને પૂછ્યું:-હે સિદ્ધપુત્ર !
 તું મારો સાધર્મિક છે, તો કહે, કે તું ક્યાં જાય છે ? સિદ્ધપુત્રે
 કહ્યું:-હે મિત્ર. આ ઉદ્યાનમાં ચરમ તીર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામીના
 શિષ્ય મુખર્મા નામે પંચમા મહાધર પધાર્યા છે, તેમને વાંદવા માટે
 હું તારા ના. જા તમારી વંદન કરવા આવવાની ઈચ્છા હોય, તો
 તારા સાથે. કાળજી કે તેમ કંવાથી હું તમારો ધર્મસાધમાં અગ્રે-
 સ્થ ૧.૩.

૧૬ સાદ. નાદે ચાલે. એમ કહીને તે દયની તેની
 ૧૦ - ૧ જાણે તે જણે જણે મુખમ. સ્વામીએ રિત કરેલા

આ સાંભળી ધારિણીએ કહ્યું :- હે પંડિત ! તો હું જંભુદેવને ઉદ્દેશીને એકસો ને આઠ આયંનિવ કરીશ. પછી તેઓ ત્રણે જણા શ્રી સુધર્મા ગજુધરને વંદન કરીને, વૈમારગિરિ પર્વત પરથી ઉતરીને નગરમાં ગયાં ત્યાં મૃદસ્યાશ્રમ પાળતાં ઋષભદત્ત અને ધારિણી સિદ્ધપુત્રના વચનને સિદ્ધ થવાની આશામાં દિવસો વ્યતીત કરવા લાગ્યા.

એકદા ધારિણીએ સ્વપ્નને વિશે શ્વેત સિંહ જોયો. તે વાત તેને ધર્મપૂર્વક પોતાના સ્વામીને કહી. તે સાંભળી ઋષભદત્તે કહ્યું :- હે સુંદરી ! તે સિદ્ધપુત્રનું કેયન સર્વદા તું સત્ય માનજો; કારણ કે આ સ્વપ્નથી જ તેની પ્રતીતિ થઈ છે. હે મહાભાગ્યે ! પવિત્ર આચરણવાળો અને સર્વ લક્ષણે સંપૂર્ણ એવો તને જરૂર જંબૂનામનો પુત્ર થશે. પછી વિગુન્નાગી દેવ, હ્યદેવસોકથી અચીને ધારિણીની કુસિંધી છીપને વિશે, મોતીની જેમ ઉત્પન્ન થયે.

ઉત્તમ ગર્ભના પ્રભાવથી ધારિણીને દેવંમુરૂની પૂજા કરવાનો દોહ થયો. સ્ત્રીઓના દોહદ દમેસાં ગર્ભના જાવને અનુસરતા યામ ને ઋષભદત્ત રોડે તેણીના દોહદ પુષ્કળ દ્રવ્ય ખર્ચાને પૂરા કર્યા. જાત્રે ને દેવિને પણ ધર્મદાર્થમાં ધન ખર્ચવાની હજી થઈ ન હોય !

અનુભવે ગર્ભનું પોષણ કરતી ધારિણી, ગર્ભને કલેષ થશે એવી ખીંકથી, સાવધાનપણે અત્યંત ધીરે ધીમે મંચાર કરતી ધનુજ પીંગા પડી એણે તેના ગાલ, પ્રભાગના ચક્રિય જેવા દેખાવા માંડ્યા. અનુભવે નર માસ અને સગા મન વિરસ અનિત થયા પછી ધારિણીએ, કનિષ્ઠે સર્વત્ર પણ નયન કરનારે એવા મદાન કરનાર પુત્રને જન્મ આપ્યો :

... ને તિન ચુખું રહે ...
... ને ...
... ને ...
... ને ...

પદ્મસેના અને કનકસેના પાડવામાં આવ્યાં. આ ચારેય અત્યંત રૂપવાન હતી.

વળી તે જ નગરમાં રહેતા કૃષ્ણેરસેન નામના શેઠને કનકવતી નામની, અમલુદત્તને શ્રીવેળા નામની, વસુવેળુને વીરમતી નામની અને વસુપાલિતને જયસેના નામની એમ સ્ત્રીઓ હતી. આ ચારેય સ્ત્રીઓને અતુલ મેનસ:સેના, કનકશ્રી, કનકવતી અને જયશ્રી નામની પુત્રીઓ થઈ હતી.

એકદા તે આઠે કન્યાઓના પિતાઓએ જંજીકુમારના પિતા પાસે આવીને વિનયપૂર્વક પ્રાર્થના કરી કે:—અમારે દરેકને રૂપ અને લાવણ્ય વડે મનોહર, સદૃશ કન્યાઓમાં પાર પામેલી, શુભ્રાના સમદરૂપ અને અપ્સરા જેવી મુદર એકેક કન્યા છે. તેમને વિવાહ રૂપ કન્યાશુના મિત્ર સમાન સીવન પ્રાપ્ત થયું છે, અને તેઓને યોગ્ય વર તો આપને પુત્ર જ છે, એમ અમે જોઈએ છીએ. કુળ, શીળ, વય, રૂપ વગેરે જે શુભ્રા વરમાં હોવાં જોઈએ, તે સર્વથા આપના પુત્ર જંજીકુમારમાં છે. આવા વર પુણ્યથી જ પામી શકાય તેમ છે. માટે દક્ષ પ્રગલ્ભિની પુત્રીઓનો સ્વામી, જેમ અંક થયો, તેમ તમારી કૃપાવડે અમારી પુત્રીઓનો સ્વામી જંજીકુમાર થાઓ. તમે સદ્ગુણવાન અને કુળવાન છો, તેથી તમારી પાસે પ્રાર્થના કરવામાં અમને કશું લજ્જા નથી. માટે જોઈ પ્રાર્થના કરીને આ વિવાહ સંનિષ્ઠાથી અમારા પર અનુભવો.

જયજીવન હો: નમ: સર્વેભ્ય નમ: ... મુનિશ્વરે પોતે ... કૃષ્ણેરસેન ... અપ ... વિવાહ ...

છે? આ બાબતમાં અમારો નિર્ણય સાંભળો:-તમે અમને જંભુકુમારને આપી છે, તેથી આ ભવમાં તે જ અમારા પતિ છે, માટે અમે બીજાને દેવા યોગ્ય નથી; લોકમાં પણ એજ કહેવત છે કે, રામચો એકજવાર બોલે છે, સાધુ પુરો એકજવાર બોલે છે, તથા કન્યા પણ એકજવાર અપાય છે. માટે તમે અમને ઋણમદત્તના પુત્રને આપી છે, તે જ અમારી મતિ છે, અને અમારૂં આ હવિતવ્ય પણ તેમને જ આપિત છે. જંભુકુમાર દિક્ષા લેશે, અથવા ગમે તે બીજું કાર્ય કરશે, તે જ કાર્ય પતિની ભક્તિવાળી અમારે પણ કરવું યોગ્ય છે.

આ ઉપરથી તે ઐષ્ઠિઓએ જંભુકુમારના પિતાને કહ્યું: "વિવાહની તૈયારી કરે. અમારૂં પ્રથમ વચન અમારે પ્રમાણ રૂપ છે." ત્યાર પછી તે ઐષ્ઠિઓએ તથા ઋણમદત્તે નિમિત્તને બોધાવીને તે દિવસથી સાતમે દિવસે લગ્નનું મુદ્દત નક્કી કર્યું. તે આઠે ઐષ્ઠિઓએ ભાષિઓની જેમ એકમન થઈને એક મોટો વિવાહ મંડપ રચાવ્યો. તેમાં વિવિધ પ્રકારનાં વસ્ત્રોવાળા અંદરવા (અંદની) કરાવ્યા, તે જાણે આકાશમાંથી સખા સમયના વાદળાઓના કક્કાને નીચે ખેંચી લાવીને બતાવ્યા હોય નહિ! તે અંદરવામાં ચોતરફ મોતીની માળાઓ લટકાવી દીધી, તે જાણે અંદરમાં પોતાના કિરણોનું સર્વસ્વ ત્યાં સ્થાપિત કર્યું હોય નહિ!

તે મંડપને અત્યંત રેદિધિમાન તોરણો આપેલાં હતાં, તેના પાદાંગેલા ચાતુર્ય દક્ષતા હતાં, તેથી તે મંડપ જાણે વરને બોલાવવાની ભાવના કરતો ન હોય તેવો જણાતો હતો. તે મંડપમાં ચોતરફ મોતીના ભરેલા પૂજારી દત્ત તે ઉપરથી જાણે અંદરમાં આત્માદાને ભરેલાં મંદિરો જણાતાં હતાં. તે મંડપને તેમજ તે અંદરમાં આત્માદાને

૧૭૮૦ ના વર્ષે ૧૨ મેના રોજ જન્મ્યો હતો. તે પછી ૧૮૦૦ ના વર્ષે ૧૨ મેના રોજ તેનું અવસાન થયું.

તે ૧૭૮૦ ના વર્ષે ૧૨ મેના રોજ જન્મ્યો હતો. તે પછી ૧૮૦૦ ના વર્ષે ૧૨ મેના રોજ તેનું અવસાન થયું.

મીઠા, માટે જલ્દી જતો રહે. 'જેવી પ્રેરણા કરતો હોય, એવો
 સાથી મુંદના જળગિંદુઓ વડે તેની પીઠ ઉપર વારંવાર છંટકાવ
 રોતો હતો. તે પુરૂષ ભયથી દ્વાની માફક નીચે પડતો અને પાછો
 જેમો યજ્ઞને નાસતો હતો. તેની પાછળ સાથી પણ દોડતો હતો અને
 હમમમ તેની નજીક તે આવી પહોંચ્યો, તેવામાં તે પુરૂષ તૃણથી
 હંકાયેલો એક ફૂલો જોયો. તેણે વિચાર્યું કે આમ દોડવાથી તો સાથી
 અવશ્ય મને મારી નાખશે, તે કરતાં આ ફૂલામાં પડવું મર્યાદા હોય,
 તો કદાચ જીવી શકાય. એમ ધારી તેણે તે ફૂલામાં પડવું મર્યાદા કર્યું.
 મરણ કે સૌ કાઈને જીવવાની આશા રહેલી હોય જ.

હવે તે ફૂલાને કાઢી એક વડવું ઝાડ હતું. તેની એક ઝાળ
 સર્પના ફેણની જેમ ફૂલામાં લટકતી હતી. તે પુરૂષે ફૂલામાં પડતાં
 પડતાં વચ્ચે તે લાંબી ઝાળ પકડી લીધી, એટલે દોરડાથી બાંધેલા
 પાણી જેમ તે તેને વજગીને ફૂલામાં લટકતો રહ્યો. પેલો સાથી પણ
 તેની પાછળ ફૂલ પામે આવ્યો અને તે પુરૂષને પકડવા માટે તેણે
 પાણી મુંડ ફૂલામાં નાખી, પરંતુ જેમ મંદ ભાનવાળો ઉત્તમ
 મોરિયને ન પામે, તેમ તે સાથી તેને પકડી શક્યો નહિ.

ફૂલામાં લટકી રહેલા તે નિર્ભાગી પુરૂષ પછી નીચે ડ્રિફ્ટ કરી,
 તો તેણે ફૂલાની અંદર એક મોટો અગરમર જોયો. તે અગરમર પણ
 'હમમમ' આ મારો બહુ બારે નામ. પછી 'એવો આજ થો પોનાનું
 મોઢો મારી તે પુરૂષના નામે જ જાત રહ્યો હતો. તે પુરૂષ તે ફૂલાની
 ઝાળ પ્રાપ્ત કરી અને તેની ઝાળ દોડવા લાગ્યો. તે ફૂલાની
 ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો. તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો.
 તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો. તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો.
 તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો. તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો.
 તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો. તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો.
 તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો. તે ફૂલાની ઝાળ તેને જોડવા લાગ્યો.

પીસ, માટે જરૂરી જતો રહે.' એવી પ્રેરણા કરતો હોય, એવો
હાથી સંદના જળખિંદુઓ વડે તેની પીક ઉપર વારંવાર છંટકાવ
તો હતો. તે પુરૂષ ભયથી દડાની માફક નીચે પડતો અને પાછો
મો ચઢને નાસતો હતો. તેની પાછળ હાથી પણ દોડતો હતો અને
જમજમ તેની નજીક તે આવી પહોંચ્યો, તેવામાં તે પુરૂષ તણુથી
કાપ્યો એક ફોનો બેથો. તેણે વિચાર્યું કે આમ દોડવાથી તો હાથી
ભયમ મને મારી નાખશે, તે કરતાં આ ફોવામાં પડવું મૂક્યું હોય,
તો કાચાં જવો સકાય. એમ ધારી તેણે તે ફોવામાં ઝંપાપાત કર્યો.
તેણે કે સૌ કાઈને છવવાની આશા રહેલી હોય જ.

હવે તે કૂવાને કાઢી એક વડનું ઝાડ હતું. તેની એક ડાળ
પર્વતની ફેણની જેમ કૂવામાં લટકતી હતી. તે પુરૂષે કૂવામાં પડતાં
વાર્તા વચ્ચે તે લાંબી ડાળ પકડી લીધી, એટલે દોરડાથી આંધિકા
પડાની જેમ તે તેને વગગીને કૂવામાં લટકતો રહ્યો. પેસો હાથી પણ
તેની ખાજગા કૂવા પાસે આવ્યો અને તે પુરૂષને પકડવા માટે તેણે
પોતાની મુંઠ કૂવામાં નાખી, પરંતુ જેમ મુંઠ આવ્યવાળો ઉત્તમ
ઔરધિને ન પામે, તેમ તે હાથી તેને પકડી શક્યો નહિ.

[illegible]

દાંતડી કરવતે ચલાવી રહ્યા હતા. પેલો મહાન્મત હાથો તે પુરો
પકડવામાં નિષ્ફળ નીવડ્યાથી વધુ કોપાવમાન થઈને આખા પગ
ગાંઠને ઉભેરી પાડવાની ઈચ્છાએ દડાવી રહ્યો હતો. તેથી પેલી પ
દડાની ડાળ લીંચકાની જેમ દાડવી હતી, એટલે પડી જવાના બરાબર
તે પડી તે ડાળને મળજી રીતે દાઘ અને પગ વડે વળગી રહ્યો.

હવે જે સાખાને પેલો હાથો દલાવતો હતો, તે સાખા ઉ
ઝેર મળપુરો હતો, તે દાડવાથી જાણા જેવા નિષ્ફળ મુખવાળી મ
મળપુરો તેમાંથી ચાલતો હતો, અને જતને પેલા મનુષ્યના હા
બદાર જેમાં કાઠના તખ્ત મળે તેમ, સેડાના સાળાના જે
નિષ્ફળ મુખ વડે તેને હટ દેવા લાગી. હંમી પાંખાના મળપુરો
તેમ જ મળપુરો પેલી નાળુ. તેથી તે પુરો જતને પાંખાના મળપુરો
પાંખાના બદાર નીકળવા ઈચ્છે તે ન દેવા! તેથી તેમના પાંખા

જાતો મળે આ પુરો પુરો હતો, જાતો તેને તેને મળે
પાંખા મળપુરો હતો. તે જેના વડે તે હાથો, મળપુરો, મળપુરો
મળપુરો, મળપુરો પુરો મળપુરો મળપુરો તે મળપુરો, મળપુરો
પાંખા મળપુરો હતો, તેમજ મળપુરો મળપુરો મળપુરો મળપુરો
પુરો મળપુરો મળપુરો હતો, અને મળપુરો મળપુરો મળપુરો
મળપુરો મળપુરો મળપુરો મળપુરો તે મળપુરો મળપુરો મળપુરો
મળપુરો મળપુરો મળપુરો મળપુરો મળપુરો મળપુરો મળપુરો

જે મધમાખીઓ તે સંસારની વ્યાધિઓ, જે મધનું ખિંદુ કહ્યું તે વિષય જન્ય ક્ષણિક સુખ સમજવું: આવા સ્વરૂપ વિષય સુખમાં કયો સુદ્ધિમાન પુરુષ આસક્ત બને ? હે મિત્ર ! કદાચ કાઈ દેવ કે વિદ્યાધર તે પુરુષને કૂવામાંથી બહાર કાઢવા માગે, તો દૈવથી દૂષિત થયેલો- તે પુરુષ બહાર નીકળવા ઇચ્છે કે નહિ ? ”

આ સાંભળી પ્રભવે કહ્યું:—આવા પારાચાર વિપત્તિરૂપ સમુદ્રમાં એલો કયો નિર્ભાગી પુરુષ વહાણની જેવા ઉપકારી તે નરના કહેવા માગે બહાર નીકળવા ન ઇચ્છે ? આ જવાબ સાંભળી જંજુકુમારે કહ્યું:—ત્યારે હવે કહે કે, સુધર્માં સ્વામી જેવા તારનાર મથ્યા, છતાં આ માટે આ અપાર ભવસાગરમાં દુષ્ટ ? પ્રભવે કહ્યું:—હે ભાઈ ! તારા માના પિતાનો તારા પર અત્યંત સ્નેહ છે, અને તારી આ બીઓ પણ તારા પર અપાર પ્રીતિ ધરાવે છે, તો તે સર્વનો તું કદાચ ધમને કેમ ત્યાગ કરી શકીશ ?

આ સાંભળી જંજુકુમારે કહ્યું:—અરે પ્રભવ ! આ સંસારના બધીઓ તો હવે સંસારમાં કુબાહનારા હોવાથી યત્ન વૃત્તિ જ છે, તારા પર પ્રેમ શો કરવો ? કારણ કે એવા સંબંધ તો આ સંસારમાં એક હવ સાથે અનેક થાય છે, એટલે એવી બધું મમતાથી તો મેરદાનની જેમ કર્મબંધન થાય છે. તેને એક ભવમાં પણ અનેક ભવે દેવા છે, તેની કયા કહું છું તે સંભવ:—

૬ મેરદાનની કથા.

મધુરો નરનાથ શમ્ભુવર્મા મેન્યા જેવા કુબેરના નાનકડા એક માણસ હતો. પહેલે જ એને તે અત્યંત દુ:ખ પડ્યું હતું. તેની માતાને તેને વેદાંત જાણ. પેલે તેને નાના સંસારમાં તેણે તેણે નાના મહિમા જાણ્યો. તેને તેણે જાણ્યો.

મૃત્યુરૂપ ન થયો ! અસોસ ! જોવા અવિત કરતાં મરણ જ અમા
માટે ક્રોધ છે.

આ સાંભળી તેની માતાએ કહ્યું:-હે પુત્ર ! અરૂપ ભુદ્ધિવાળા
અમે તમારા બંનેના એક સરખા સુંદર રૂપથી મોહ પામી આવું કાર્ય
કયું. કારણ કે તારા લાયક બીજ કોઈ કન્યા અમને જડી નહિ,
અને તેને લાયક તારા જેવો બીજો વર મળ્યો નહિ; તેથી જ અમે
આ કાર્ય કયું છે. છતાં હજી સુધી તમારા બંનેનું માત્ર લગ્ન જ થયું
છે, પરંતુ સ્ત્રી-પુરુષના સંબંધથી ઉત્પન્ન થવું બીજું કોઈ પાપકર્મ
થયું નથી. માટે હું તેને 'આપણે ભાઈ બહેન છીએ.' એ વાત
કહીને ભણે છોડી દે. હે સુંદર ! જો તારે વેપારને માટે દેશાંતર
જવાની ઇચ્છા હોય તો ભણે છું જ, અને અમારી આશીર્વાદથી છું
સુખપૂર્વક વેપાર કરીને શીઘ્ર પાછો આવજો. હે પુત્ર ! તે વખતે અમે
તને બીજા કન્યા સાથે ધામધૂમથી પરણાવોશું.

આ સાંભળીને ધર્મભુદ્ધિ કુબેરદત્ત, કુબેરદત્તા પાસે ગયો અને
તેને પોતાનો નિર્મૂલ્ય કહી સંભળાવ્યો. તે કહ્યું:-હે ભદ્રે ! હું તારા
પિતાને ધેર જા; છું મદારી બહેન છે, વિવેકી છે, કાર્વી છે, તેથી
જેમ થોડા લાભે તેમ કર. આ પ્રમાણે તેને શીખામણ આપી, તેનો
ત્યાગ કરી કુબેરદત્ત વ્યાપારની વસ્તુઓ લઈને મથુરા નગરીમાં ગયો.
'આપાકર્મ' તેણે જાણ્યું કે તે મેગન્યુ. ચૌરુને ઉચિત હતો. પ્રમાણ
તેને કુબેરદત્ત ત્યાગ કર્યો. વિવેક કર્યો.

કોને મૂક્યાં, અને તે પેટી તેણીએ યમુના નદીના પ્રવાહમાં તરતી મૂકી દીધી. તે પેટી હંચની જેમ નિર્વિધ્ને તરતી તરતી ચાલી. પછી તે કુબેરસેના નેત્રરૂપી અંજલિ વડે તે બાળકોને જળની અંજલિ આપતી હોય તેમ, અશ્રુપાત કરતી ત્યાંથી પાછી ફરીને પોતાને ઘેર આવી.

સવારે થતાં, તે પેટી તરતી તરતી શૌર્યપુર નગરના દ્વાર પાસે આવી પહોંચી. ત્યાં તેને બે ઐષ્ટિપુત્રોએ દીડી અને લઈ લીધી. પછી તે પેટી બોસતાં તેમાં તેમણે એક બાળક અને એક બાળિકાને જોવાં આથી એક જાણે બાળક લીધો અને બીજાને બાળિકા લીધી. હાથ ઉપરની મુદ્રિકાથી કુબેરદત્ત અને કુબેરદત્તા એવાં નામ તેમણે મળ્યા.

બંને ઐષ્ટિઓને ત્યાં રતનની જેમ રક્ષણ કરાતાં બંને બાળકો શકિત પ્રાપ્ત થાયાં. અનુક્રમે તેઓ સર્વ કળાઓ શીખ્યાં અને સૌન્દર્યને પાવન કરનારૂં એવું નવયૌવન પ્રાપ્ત થાયાં. “આ બે જ પરસ્પર ચોંચ છે.” એમ ધારીને તે ઐષ્ટિઓએ અરસ્પરસ બંનેનો હર્ષપૂર્વક પ્રેમપ્રમથો હમ મહોત્સવ કર્યો. યૌવનથી લીધાગેતા તે દંપતીના અંતમાં, પુરો અને સ્ત્રીઓ જ જેવું વાહન છે એવા કામદેવે પ્રવેશ કર્યો.

એકવાર તે દંપતીએ પરસ્પર પ્રશસ્તિ થયેલા પ્રેમરૂપી જળની નદી ૧૫ પુનઃદીપ્તિ આરંભી. તે વખતે કુબેરજનના દાસમાંની મુદ્રિકા નીકળીને કુબેરજનના દાસમાં પડી. કુબેરજનના પાંખવા ચોંચ નાણાની જેમ તે મુદ્રિકાને પાર લાગ કરી કરીને જંગલમાં લામો, અને વિચારવા લાગ્યો. “આ મુદ્રિકા મારી મુદ્રિકાની સાથે જે જ દેશમાં ધડાયેલી હોય તેમ લાગે.” એમ વિચારી તેને બંને પોતાની મુદ્રિકાને લઈ લઈને જંગલમાં ગયાં. તે કુબેરજનના દાસમાં મુજબ ઉડી.

રીતે જ તેને બોધ પમાડવો 'લેઈએ.' એમ વિચારીને એકવાર સાધીએ કુબેરસેનાને બોધ પમાડવા માટે જાળકને ઉદ્દેશી નીચે માણે કહ્યું:—

હિ બાળક ! તું મહારા ભાષ છે, પુત્ર છે, દિયર છે, ભત્રિજો છે, શક્તિ છે, અને પૌત્ર છે !

જે તારો પિતા છે તે મ્હારો બાઈ છે, પિતા છે, પતિ છે, પુત્ર છે, દાદો છે અને સસરા છે!

“જે ત્હારી માતા છે તે મ્હારી માતા છે, મ્હારા પિતાની માતા
કે, બોમ્બ છે, વઢુ (પુત્રની સ્ત્રી) છે, સાસુ છે અને સોઠય છે!”

આ સાંભળીને કુબેરદત્ત પૂછ્યું:-હે આર્યે! આવી પરરપર વિરૂદ્ધ સંબંધરાગી વાત કેમ કરે છે? કું તો આ સાંભળી આશ્ચર્ય પામું છું. ત્યારે સાધ્વીએ કહ્યું:-હે કુબેરદત્ત! તેનું રપટીકરણ સાંભળ:-

“આ બાગકે ખાદેશ બાઈ છે, કારણ કે અમારા બનેની માતા
એ જ છે. મારા પતિનો આ પુત્ર છે, તેથી તેને કું પુત્ર હતું છું.
ખારા પતિનો આ બાઈ છે, તેથી તે ખારેશ દિવર થાય છે. મારા
બાઈનો આ પુત્ર છે, તેથી કું તેને બત્રિલો હતું છું. આ મારી
માતાના પતિનો બાઈ છે, તેથી તે મારેશ કાશ થાય છે, તથા આ
મારી દોષખના પુત્રનો પુત્ર છે, તેથી મેં તેને પૌત્ર હતો છે.

पञ्च व्या भाग्यको के पिता जे न मारी लार्छि साव दे,
 धारणु है अमारा जनेनी माता तेके न दे जनेनी के पिता । ते
 मारी मातनो लार्छि देवे मेदले न मारी पिता देवे न मारी
 मातनो पिता साव न, तेथे तेरे ३ विधान । ते १ २ ३ पु.
 ते मारी सवे पञ्चक दान तेरे ३ विधान । ते ३ पु.
 सवनी । तेरे ३ विधान । ते ३ पु.

તેની માતા કે જે કૂતરી થઈ હતી, તે પણ માંસ ખાવાના લોભથી ત્યાં આગળ દોડી આવી. તેણીને પણ તે મહેશ્વરે માંસવાળા હાડકાંના કડકા નાખ્યા. ઉછરેંગપૂર્વક પૂંછડીને હલાવતી તે કૂતરી, પોતાના જ પતિના હાડકાં ખાવા લાગી.

આ પ્રમાણે મહેશ્વર પોતાના પિતાનું માંસ ખાતો હતો, તેવામાં કાંઈ એક મુનિ માસકષમણની ભિક્ષાને માટે તેને ઘેર આવ્યા. જ્ઞાનના અતિશયની સંપત્તિવાળા તે મુનિએ મહેશ્વરદત્તની વિચિત્ર પ્રકારની ચેટા જાણી વિચાર કર્યો:—“અહો! આ ભિચારના અજ્ઞાનને ધિક્કાર છે, કે જે પિતાનું માંસ ખાય છે! શત્રુને ખોળામાં લીધો છે, અને આ કૂતરી અત્યંત દર્શથી પોતાના પતિના હાડકાં ખાય છે! અહો! સંસારની વિચિત્રતા તો લુચ્છો!”

આ પ્રમાણે જાણીને તે મુનિ તેના ધરમાંથી બહાર નીકળી ગયા. એટલે મહેશ્વરદત્ત પછવાડે દોડીને મુનિને વંદન કરી ખોડ્યો:—“હે મુનિરાજ! આપ મારે ઘેર ભિક્ષા લીધા વિના પાછા કેમ જાઓ છો! હું અમકન નથી, તેમ મેં આપની કાંઈ અવગણ કરી નથી. ઉકરો મને તો આપના પધારવાથી અત્યંત દર્શ થયો છે. આ સાંભળી મુનિએ કહ્યું:—“હું કદી માંસ લક્ષણ કરનારને ઘેર જતો નથી, તેથી મેં તારા ધરની ભિક્ષા ગ્રહણ કરી નથી; વળી મને તારા ધરની ચેટા જોઈ, એક નવો જ પેશાવ્ય ઉપજાય થયો.” આ સાંભળી મહેશ્વરે મુનિને ચેટાનું કારણ પૂછ્યું. એટલે મુનિએ તેને પાકા અને કુતરીની સર્વ સત્ય કથા જણાવો. મહેશ્વરે પૂછ્યું — ‘મહારાજ!’ તેની ખાત્રી રહી.” ✓

મુનિએ કહ્યું - ૩૨ ક.૭ પા. ૨૪૬ દ. ૧૦ નં. ૧૦
આ કુતરીને પૂછ ત્યારે મહેશ્વરે : ૩૨ નં. ૧૦ નં. ૧૦ ને
કુતરી જાણી-વચ્ચાવધ. જાણી-વચ્ચાવધ. જાણી-વચ્ચાવધ. તેમ

જેહૂત જોડ્યો:-હે પુત્રો ! આ કાલ્યાણ વગેરે શા કામના છે ? હું
અહિં ધડ અને શેરડી વાવવાનો છું. તે ઉગશે એટલે તેનાથી ગોળના
માલપુડા ખવાશે.

આ સાંભળી પુત્રો જોડ્યા:-હે પિતા ! આ દાણાઓ થોડા જ
દિવસમાં પાકી જશે, તે લણી લીધા પછી તમે અહિં શેરડી અને
ધડ વાવજો. આ પાક્યા આવેલી ખેતી નાચ પામે છે, અને ધડ,
શેરડી આપણા ખેતરમાં પાકશે કે કેમ ! તેની શંકા છે. આ પ્રમાણે
તેના પુત્રોએ કહ્યું, છતાં તે હડામઢી જેટલે માન્યું નહિ. તેણે કાલ્યાણ
અને કાંમનું ખેતર લણી નાખ્યું અને જમીન મેદાન જેવી સાફ કરી
મૂકી. પછી પોતે પાણી માટે કૂવો ખોદવા લાગ્યો, પરંતુ પાણી
નીકળ્યું નહિ. તેથી તેને કાંમ ન થયા, કાલ્યાણ ન થયા, શેરડી ન
ધડ અને ધડ પણ ન થયા. આથી તેને ધણો જ પશ્ચાત્તાપ થયો.

માટે હે નાથ ! તમે આ જાત સંબંધી સ્ત્રી, ધન વગેરેનું પ્રલપ્ત
સુખ મૂકીને પરતોઠાના સંશય ભરેલા સુખને ઇચ્છો છો, તેથી
કદાચ તમે બનેથી બચ્ચ થશો.

આ સાંભળી શુદ્ધિયાગી જંજુકુમારે કહ્યું:-હે સમુદ્રમી ! હું
કામગાની જેવો શુદ્ધિ રહિત નથી, કે એવું કહું. સાંભળ:-

૧૨ કામગાની કથા.

નર્મદા નદીને કિનારે એકવાર એક દાર્યા મરણ પામ્યો. ત્યાં
જણ કામગાએ બેઠા થઈ તે અવળ કરવા તા.વા. જેમ માનસાગામાં
જેલો મજે, તેમ ત્યાં કામગાએ. એકદા યજ્ઞ દત્તા તેમથી એક
કામડે તે મરેલા દાર્યાના નુકદાગમ: પ્રવેશ કરે અને ન સન-મ
રુને ત્યાં જ રહેવા લાગ્યા. તેમના નામ: કામગા. તેમના નામ: કામગા.
૧૨ જંજુકુમારે કહ્યું તેથી કામગાએ. અહમ્મ. મ. ન. જ. રહ્યો.

તેવામાં તે વાનર કૂદકો મારવા જતાં, ધ્યાન નહિ રહેવાથી
 બીન ઉપર પડી ગયો. તેથી, તે તીર્થના પ્રભાવથી એક શય્યામાં
 વાનર, વિદ્યાના બળ વડે હોય નહિ ! તેમ દેવપુત્ર જેવો મનુષ્ય
 થયો. વાનરને મનુષ્યનું રૂપ પામેલો જોઈ, વાનરીને પણ તેવા
 વાની ઇચ્છા થઈ; તેથી તેણે પણ જમીન પર કૂદકો માર્યો; તે
 ધૃતરત જ દેવાંગના જેવી સ્ત્રી થઈ ગઈ અને અત્યંત પ્રેમ વડે
 વાનરને ભેટી. પછી તે બંને મનુષ્ય જોડાંઓ વાનરપણામાં જેમ
 વિશ્વાસ કરતાં હતાં તેમ વિશ્વાસ કરવા લાગ્યાં.

એકવાર નરરૂપ પામેલા વાનરે, નારીરૂપ પામેલી વાનરીને
 કહ્યું:—આપણે જેવી રીતે મનુષ્ય થયાં, તેવી રીતે ચાલો હવે દેવ
 થઈએ. ત્યારે સ્ત્રીએ કહ્યું:—“હે પ્રિય ! અતિ લોભ કરવો સારો
 નહિ આપણને જે સુખ મળ્યું છે, તેમાં જ સતોષ માનવામાં લાભ
 છે.” આ પ્રભાણે સમગ્રજ્યાં છતાં પણ નહિ માનતાં, વાનરે ફરીથી
 રૂપ પર ચડીને જમીન પર કૂદકો માર્યો. હવે તે તીર્થના પ્રભાવ
 એવો હતો કે, જો તીર્થે પડે તો મનુષ્ય થાય, અને મનુષ્ય પડે
 તો દેવ થાય; પણ જો ફરીને પડે તો દત્તા તેવા જ થાય. આથી તે
 મનુષ્ય પાડો હતો તેવો વાનર થઈ ગયો, અને પોતે કરેલ અતિ
 લોભ માટે પસ્તાવો કરવા લાગ્યો; તેમ જ સ્ત્રી કે જે મનુષ્યાણી થઈ
 હતી, તેને જોઈ જોઈને ખૂંટવા લાગ્યો.

એકદા તે પ્રદેશમાં ફરતા રાજપુરુષોએ આ સૌંદર્યવાન સ્ત્રીને
 જોઈ, તેથી તેઓએ તેને રાજ્ય કચેરીમાં લઈ જઈ, રાજ્યને અર્પણ
 કરી કાંબુકે જે જે વસ્તુ સ્વામી વિનાની હોય, તે સર્વની માલીફી
 રાજ્યની જ રજૂઆત છે. મનોહર આદિત્યગી આ સ્ત્રીને રાજ્યએ
 પોતાનું મુખ્ય પદ જીતી જતાં.

હવે પેલા વાનર વચ્ચેમાં ભરકો હતો. તેને નહ લોકો લઈ

તેવામાં તે વાનર કૂદકા મારવા જતાં, ધ્યાન નહિ રહેવાથી તેન ઉપર પડી ગયો. તેથી, તે તીર્થના પ્રભાવથી એક ધણુમાં વાનર, વિદ્યાના બળ વડે હોય નહિ ! તેમ દેવપુત્ર જેવો મનુષ્ય પડી ગયો. વાનરને મનુષ્યનું રૂપ પામેલો જોઈ, વાનરીને પણ તેવા જીવ જિજ્ઞાસ થઈ; તેથી તેણે પણ જમીન પર કૂદકા માર્યો; તે તરત જ દેવાંગના જેવી સ્ત્રી થઈ ગઈ અને અત્યંત પ્રેમ વડે વાનરને બેસી. પછી તે બંને મનુષ્ય જોડાંઓ વાનરપણામાં જેમ વાસ કરતાં હતાં તેમ વિલાસ કરવા લાગ્યાં.

એકવાર નરરૂપ પામેલા વાનરે, નારીરૂપ પામેલી વાનરીને કહ્યું:—આપણે જેવી રીતે મનુષ્ય થયાં, તેવી રીતે ચાલો હવે દેવ થઈએ. ત્યારે સ્ત્રીએ કહ્યું:—“હે પ્રિય ! અતિ લોભ કરવો સારો નહિ. આપણને જે સુખ મળ્યું છે, તેમાં જ સતોષ માનવામાં લાભ છે.” આ પ્રમાણે સમગ્રમાં છતાં પણ નહિ માનતાં, વાનરે ફરીથી રૂપ પર ચડીને જમીન પર ભૂરો માર્યો. હવે તે તીર્થનો પ્રભાવ જોઈને હતો કે, જો તીર્થ પડે તો મનુષ્ય થાય, અને મનુષ્ય પડે તો દેવ થાય; પણ જો ફરીને પડે તો હતા તેવા જ થાય. આથી તે મનુષ્ય પામે હતો તેવો વાનર થઈ ગયો, અને પોતે કરેલા અતિ લોભ માટે પસ્તાવો કરવા લાગ્યો; તેમ જ સ્ત્રી કે જે મનુષ્યાણી થઈ હતી, તેને જોઈ જોઈને શૂરવા લાગ્યો.

એકદા તે પ્રદેશમાં ફરતા રાજપુરોહિતે આ સૌંદર્યવાન સ્ત્રીને જોઈ, તેથી તેઓએ તેને રાજ્ય કચેરીમાં લઈ જઈ, રાજ્યને અર્પણ કરી શરણે જે જે વસ્તુ આપી વિનાની હોય તે સર્વની માલીકી રાજ્યની જ મજાસ છે મને!દર આકૃતિ ગી. આ સ્ત્રીને રાજ્યએ પોતાનું મુખ્ય પદ સ્ત્રી મનાવ.

હવે પેલો વાનર વચડામાં બસી હતો. તેને નહિ લોકો લઈ

ગયા અને તેને પુત્રની જેમ વિવિધ પ્રકારનું નૃત્ય શીખવ્યું. એકાએક તે ન્હોતો તે જ રાગની પાસે ગયા અને તેમણે તે વાનર પાસે જ નાટક લઈ કરાવ્યું. તેવામાં રાગની અર્ધ આસન પર બેસી રાજાની પૂર્વની બી લેઈને તે વાનર અંતઃકરણના કારણ પ્રસન્ન થઈને તેમ અનુભવ કરી રાજા સાચો. તે લેઈ રાજા બોલી:—હે વનર! જે અવસરે જે સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય તેને આનંદથી ભોગવતી લેઈને હવે પાછાનું સંભારી મૂરખા કરવામાં કંઈ સામ નથી.

આ ઉપરથી હે નાથ! આપ પણ પ્રાપ્ત થયેલાં તિલકપત્રે ત્યાં જઈને, તે વાનરની માફક પાછળ કાઢ્ય કરી નહિ.

આ રાજાની જાણકારી કર્યાં-નૃ અંતરંગમની જેમ તિલકે તુલ્યવાન નથી, જે જેની મારે પડનાનું પડે તેની કથા આ પ્રકારે --

પાણી પી પીને મૂકી નાખ્યાં, તો પણ તેની તૃષા ચાંત થઈ નહિ. પછી તે ભૂત થઈને પાણીની ઇચ્છાથી ભમતો ભમતો એક જીર્ણ કુવા પાસે આવ્યો. તેના ઢાંકા ઉપર તેણે કાઢવવાળું ઘોંટું પાણી ભેર્યું. તે પાણી હાથના જોગા વડે પી ચકાવ તેટલું ન હતું, તેથી તે જમ વડે ચાટવા લાગ્યો; તો પણ દાહજ્વરથી પીડાતા માણસની જેમ તે તૃપ્ત થયો નહિ.

“માટે હે પ્રિયા ! અંજારકારકના જેવો આ જીવ છે, અને વાદ તળાવ, વગેરે જળાશયોના જેવાં દેવ અને વ્યંતર આદિના સુખભોગો છે. તો જે જીવ સ્વર્ગ વગેરેના સુખથી તૃપ્ત નથી થયો, તે મનુષ્યના ભોગથી કેમ તૃપ્ત થઈ શકશે ? માટે તું મને શિક્ષાનો ખોટો આમદ ન કર.”

આ સાંભળી પદ્મસેના બોલી:—હે નાથ ! મનુષ્યો દરેક વાતનું પરિણામ પોતાના નિચારને અનુસરતું લાવે છે. માટે બીજી યુક્તિઓ થી છંદે, પૂર્વ પુણ્યના યોગે પ્રાપ્ત થયેલા આ સુખભોગને ભોગવો; કંઈકે સંસારમાં પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ કરનારા નૃપુરપંડિતા અને શિયાળ જેવા મણા દ્રષ્ટાંત છે. સાંભળો:—

૧૫ નૃપુર પંડિતા અને શિયાળની કથા.

રામગૃહી નગરીમાં દેવદત્ત નામનો એક સોની રહેતો હતો. તેને દેવદત્ત નામનો પુત્ર હતો. તે પુત્રને કુર્મિલા નામની સ્ત્રી હતી. તે સુર સ્ત્રીઓમાં અગ્રેસર હતી. એકદા તે કામદેવના બાણ સમાન કાણે વડે પુત્રાન પુરોના મનને ક્ષોભ પમાડતી નદીએ ન્હાવા મઠી. છતાં જો સુરસૃજના આભગણના અને સ્વેન વસ્ત્રો વડે શોભતી તે સ્ત્રી જ્યેષ્ઠ દેવતા હોય તેમ, નદીના તીરને દોહાવવા લાગી. ત્યાર પછી તેના પોતાના કનુકી તથા ઉન્નિય સ્ન સખીને આપી, અને જ્યેષ્ઠ દેવતા પ્રવેશને લાકો, દર્મીની જેમ ધીરે ધીરે નદીમાં

મથા અને તેને પુત્રની જેમ વિવિધ પ્રકારનું નૃત્ય શીખવ્યું. એણે
તે નોડા તે જ રાત્રની પાસે મથા અને તેમણે તે વાનર પાસે જ
નાટક શરૂ કરાવ્યું. તેવામાં રાત્રના અર્ધ આસન પર બેસી રેવાની
પૂર્વની સ્ત્રી ભેદિને તે વાનર અંતઃકરજના કાવ્ય પ્રમદ કરતાં તેણે
તેમ અનુપાન કરી રાણા લાગ્યો. તે ભેદિ રાણી બોલી:—હે વનરા!
જે અંદરજે જે રિશ્તિ પ્રાપ્ત થાય તેને આનંદથી આગમની ભેદિ
દેવે પાછળનું સંભારી પ્રૂરજા કરવામાં કંઈ લાભ નથી.

આ ઉપરથી હે નાથ! આજ પણ પ્રાપ્ત થયેલાં વિવરણો
ત્યાજ કરિને, તે વાનરની આફક પાછળ દામ કરતા નહિ.

આ મંથન જલુકમારે કવું:—હું અંજારાગમની જેમ રિશ્તિ
ત્યાજવારે નથી, કે જેમી મારે પાનાનું પદ તેની કથા આ પ્રમદે --

પડી તેઓ અને રાત્રિ દિવસ વિચાર કરવા લાગ્યા કે:—અમે
અને કો દિવસે, કઈ રાત્રિયે, ક્યા સ્થાને અને કયે વખતે બેગા ચઢશું?
આ પ્રમાણે વિચારી વિભાગથી પીડા પામેલાં તે બંને પરસ્પર
સંમતી હમ્મજ કરવા લાગ્યા.

એકવાર તે સુવાન પુરને, કોઈ એક કુલટા સ્ત્રીઓની કુળદેવતા
જેવી તાપસીને ભોજન વગેરેથી ખુશ કરીને કહ્યું:—હું અને દેવદત્ત
સોનીની પુત્રવધૂ પરસ્પર પ્રીતિવાળા છીએ, તેથી કૃપા કરીને અમારા
બંનેનો મેળાપ તું કરાવી આપ. મેં તે સુંદર સ્ત્રીને જોઈ છે, અને
તેણીએ પણ મારી સાથે સંગ કરવાનું કમ્બુ ક્યું છે. તેથી તારા
માટે આ કાર્ય કરવું સરળ છે. આ સાંભળી તે તાપસીએ તેમ કરી
આજ્ઞાની હા કહી અને તે મિથ્યાના બ્રહ્માને દેવદત્તને ઘેર ગઈ. ત્યાં
જેવી તપેલીના તળીયાને માંગતી સુવર્ણદારની પુત્રવધૂને તેણીએ
જોઈ અને કહ્યું:—હે વિશાળ નેત્રવાળા! સાક્ષાત્ કામદેવ જેવો એક
નૃસિંહ તારી સાથે સંગમ કરવાની બ્રહ્મા મારફત પ્રાર્થના કરે છે;
માટે અને તું નિરાશ કરીશ નહિ. રૂપ, વય, શુદ્ધિ, ચતુરાઈ ઇત્યાદિ
શું, ત્યાં તારા જ જેવા તે પુરુષને મળીને તારે ચૌરન કૃતાઈ કર.

આ પ્રમાણે તાપસીનું વચન સાંભળીને, શુદ્ધિવાળી તે દુર્ગિલાએ
પોતાના હૃદયના સ્થવરે ગુપ્ત રાખવા માટે ક્રોરતાથી તેણીને કહ્યું:—હે
કુરે! તું તેં મદિગપાન ક્યું છે? કે કુસિનની પામે અકુસિનને
કોમ વચન બોલે છે! માટે હે નાસાવક! શુ તુ કુલટા છે? અરે!
તુ બેગી પાસેથી જન્મી ચાલી જા, તને જોવાથી પણ પાપ થાય
છે. તો તારી સથે જોવાવા નો કોણ જાણે મુખે થાય. આ
પ્રમાણે નિન્દાકર કરવામાં પાત્ર નહીં. — ૧૫૫ના ૧૧-૩૫૨,
મહેશ્વર જોન ઉપર થયેલા મારે નમ્ર દુર્ગિલાને જે ના. મલિન યાપો
જોન લેખેથી બ્રહ્માને નહિ અમરવદા જ ખસાણું પડી ગયેલી

આથી તાપસી શરૂમિટી થઈને, મ્હોં સંતાડી એકદમ તે પુરુષ પાસે પહોંચી ગઈ અને એકપૂર્વક કહેવા લાગી:—“હે ભાઈ! આ વખતે પણ તેણીએ મ્હારો તિરસ્કાર કર્યો અને મને ગળે જાલીને અસોક વનના પાછલે બારણેથી કાઢી મૂકી.” તે સાંભળી સુદ્ધિમાન પુરુષે વિચાર કર્યો કે, ખરેખર તેણીએ મને અસોક વનમાં આવવાનો સંકેત કર્યો છે; એમ વિચારી તેણે તાપસીને કહ્યું:—હે પૂજ્ય! તેણીએ કરેલો આ તિરસ્કાર મ્હારી ખાતર તારે સહન કરવો અને હવેથી તે દુષ્ટાનું નામ ન લેવું.

પછી તે યુવાન કૃષ્ણપણની પાંચમની રાત્રિએ પાછળના દ્વારથી અસોક વાટિકામાં ગયો. ત્યાં પોતાનો માર્ગ જોતી દુર્ગિલાને તેણે દૂરથી જોઈ. તેણીએ પણ તેને દૂરથી આવતો જોયો. આ પ્રમાણે તે બંનેનો દ્રષ્ટિ મેળાપ એક થયો. એટલે બંને જાણ્યા એક શરીર હોય તેમ શીખનાથી દોડીને પરસ્પર બેટ્યા. પ્રેમગર્ભિત વાતો વડે અને નવી નવી મૈથુનની કોડા વડે સંભોગરૂપી સરોવરમાં મગ્ન થયેલાં તેઓએ જે પ્રદર રાત્રી બ્યતીન કરી પાંડી શ્રમિત થયેલાં બંને જાણ્યું નિદાને આગિન શઈ મ્હાં.

એ અવસરે દેવદાસ મોની કાર્પસિંગ કરવા માટે ઉઠ્યો અને અસોક વનમાં ગયો. ત્યાં તેણે તે બંનેને સ્તેષ્યાં જોયા. તેણે વિચાર કર્યો કે, અહો! પિયાર હં, આ મારી પાણિટ પુત્રવપુ પરપુરુષની સાથે કોડા કરી લાગને હીન અર્થ ઉપે હં. તે જગ પુત્ર હં એમ વિચાર કરવા માટે તે તદ મોન્ય પુત્ર્ય કોરકામા ગયો. નો તેણે પુત્રને મોરસા જોતેલા જોયો. એટલે તે અર્થક ૧૦૦ આ-યો ત્ય ૧૦૦ વિચરે કરે. કે પુત્રના દુ વદુના પગ. (૨) કાં લક કે જંત્ય. અપારે દુ તેને અગુની ને ૫ - ૬ - ૭ - ૮ - ૯ - ૧૦ - ૧૧ - ૧૨ - ૧૩ - ૧૪ - ૧૫ - ૧૬ - ૧૭ - ૧૮ - ૧૯ - ૨૦ - ૨૧ - ૨૨ - ૨૩ - ૨૪ - ૨૫ - ૨૬ - ૨૭ - ૨૮ - ૨૯ - ૩૦ - ૩૧ - ૩૨ - ૩૩ - ૩૪ - ૩૫ - ૩૬ - ૩૭ - ૩૮ - ૩૯ - ૪૦ - ૪૧ - ૪૨ - ૪૩ - ૪૪ - ૪૫ - ૪૬ - ૪૭ - ૪૮ - ૪૯ - ૫૦ - ૫૧ - ૫૨ - ૫૩ - ૫૪ - ૫૫ - ૫૬ - ૫૭ - ૫૮ - ૫૯ - ૬૦ - ૬૧ - ૬૨ - ૬૩ - ૬૪ - ૬૫ - ૬૬ - ૬૭ - ૬૮ - ૬૯ - ૭૦ - ૭૧ - ૭૨ - ૭૩ - ૭૪ - ૭૫ - ૭૬ - ૭૭ - ૭૮ - ૭૯ - ૮૦ - ૮૧ - ૮૨ - ૮૩ - ૮૪ - ૮૫ - ૮૬ - ૮૭ - ૮૮ - ૮૯ - ૯૦ - ૯૧ - ૯૨ - ૯૩ - ૯૪ - ૯૫ - ૯૬ - ૯૭ - ૯૮ - ૯૯ - ૧૦૦

આથી તાપસી શરૂમિતી થઈને, મ્હેં સંતાડી ઐશ્વર્ય તે પુરુષ પાસે પહોંચી ગઈ અને એટલેપૂર્વક કહેવા લાગીઃ—“ હે બાઈ! આ વખતે પણ તેણીએ મ્હારા તિરસ્કાર કર્યો અને મને ગળે જાલીને અશોક વનના પાછલે બારણેથી ઠાઠી મૂકી. ” તે સાંભળી જુદિમાન પુરુષે વિચાર કર્યો કે, ખરેખર તેણીએ મને અશોક વનમાં આવવાનો સંકેત કર્યો છે; એમ વિચારી તેણે તાપસીને કહ્યુંઃ—હે પૂતળ! તેણીએ કહેલો આ તિરસ્કાર મ્હારી ખાતર તારે સહન કરવો અને હવેથી તે દુષ્ટાનું નામ ન લેવું.

પછી તે પુવાન કૃષ્ણપદ્મની પાંચમની રાત્રિએ પાછળના દ્વારથી અશોક વાટિકામાં ગયો. ત્યાં પોતાનો માર્ગ જોતી દુર્ગિલાને તેણે દૂરથી જોઈ. તેણીએ પણ તેને દૂરથી આવતો જોયો. આ પ્રમાણે તે બંનેનો મેળાપ એક થયો. એટલે બંને જણા એક શરીર હોય તેમ આથી દોડીને પરસ્પર બેઠ્યા. પ્રેમગર્ભિત વાતો વડે અને નવી મૈથુનની કીડા વડે સંજોગરૂપી સંસારમાં મગ્ન થયેલાં તેઓએ દૂર રાત્રી વ્યતીત કરી. પછી શ્રમિત થયેલાં બંને જણ નિદ્રાને લી શક્યાં નહીં.

એ અવસરે દેવદત્ત સોની કાર્યચિંતા કરવા માટે ઉઠ્યો અને તે વનમાં ગયો. ત્યાં તેણે તે બંનેને સૂતેલાં જોયા. તેણે વિચાર કે, અહો! પિછાર છે, આ મારી પાપિષ્ઠ પુત્રવધૂ પરપુરુષની જે કીડા કરી શકે તેવી અર્ધિ ઉઘે છે. તે જગર પુરુષ છે એમ મન કરવા માટે તે જુદ સોની પુતળા ઐશ્વર્યમાં ગયો, તો તેણે પુતળે એકલા સૂતેલો જોયો, એટલે તે અશોક વનમાં આવ્યો. તેને વિચાર કર્યો કે, ધીમેથી હું ચઢના પશુનું મેલ નુકું (ઠક ઠક) ની લડે, કે જોઈને જવારે હું તેને જાગ્રતી કરું ત્વડે મારે. પુતળે તે ન જાયો અને એમ વિચારી ઐશ્વર્યને જોયું રાત્રીના પશુનું ઘોર દેશન કરી લીધું અને ધરમ રયો.

તેનો કોઈ શાંત પડ્યો અને તે કુલટા રાણી સાથે નિર્ભય રીતે
કરવા લાગ્યો. રાત્રી વીતી જવા આવી, એટલે હાથીની મુંડની
વડે તે રાણી પોતાના સ્થાનકે ગઈ.

આ જોઈ સુવર્ણકારે વિચાર કર્યો:-અહો ! અશ્વો અને કુકડાના
ચેર જોડું સ્ત્રીઓનું ચરિત્ર જાણવાને કાલ્યુ સમર્થ છે ? સૂર્યને કદી
દે જોનારી રામતી રાણી પણ શિયળનો ભંજ કરે છે, તો પછી
હારી પુત્રવધૂ અથવા તો અન્ય કુલટા સ્ત્રીઓ શિયળ ભંજ કરે તેમાં
કે નવાઈ ? રાણીની કુટ વર્તણૂક ઉપરથી તે, પોતાની પુત્રવધૂનાં
પ્રાચરણની ચિંતા જૂલી ગયો, અને નિગ્રાંતે મૂર્છ ગયો. પ્રાતઃકાળ થયું
જાં પણ તે નિમિત્ત રચ્ચ જાગ્યો નહિ; તેથી દાસ લોકાએ જાગે
રામતો વાત કરી. આથી રામએ કહ્યું:-કાંઈ કારણને લીધે તેમ થયું
હશે; તેથી તે જાગે ત્યારે તેને મારી પામે મોક્ષજાગે.

નવો રચ્ચ જ્ઞાન દિવસ સુધી મુઠ રહ્યો. આઠમે દિવસે તે
જાગ્યો, ત્યારે તેને રામ પાસે લઈ જવામાં આવ્યો. રામએ આટલા
દિવસ સુધી ઉપ ભેરાનું તેને કારણ પૂછ્યું, ત્યારે તેણે રાણી, હાથી
તથા માવનની સહજા વાત રામને નિવેદન કરી. પછી રામએ મુક્તિ
વડે તે રાણીને ખોશી કરી, અને તે જાગેના પ્રાણ ભેરાનો રામએ
દામ ખેંચ્યો; પરંતુ દક્ષિણને જાણવાની લોકાની પ્રાર્થનાથી
રામએ હાથીને જાણ્યો, અને માવન તથા રાણીને પણ પ્રગતી
વિનયજીવી હવનજાન આપી પોતાનો દેશ ગંડી જવાનો હક્ક
કર્યાવ્યો. માવન અને રાણી હવ જાગે ત્યાંથી નાચી ગયા.

નવે ન.સ.ના નાસન જે એક મ.મ પાસે જાવી પડેલા;
ન.સ.ના નેક જાગે દેશવચન કરે - ન.સ. જાગેનાને સનયે
જાગેનાની નેક જાગે જાગેના પામેના નાની : - જાગેનાનામાં
જાગેના પામેના નેક જાગેના પામેના નેક જાગેના નેક જાગેના

ત્યાગ કરી તે જાણુરની ધમ્મ કરી, તેથી તું પતિ અને જાણ એ
બનેયથી જટ થઈ હવે તું પણ સું જુએ છે!

આ સાંભળી રાણી અત્યંત દુઃખ પામી. ત્યારે તે વ્યંતર દેવે
પોતાનું મહર્દિક રૂપ બતાવી તેણીને કહ્યું:—હે પાપી સ્ત્રી! જો કે
તેં ઘણું જ પાપ કર્યું છે, તો પણ જો તું જૈનધર્મને અંગીકાર
કરીશ, તો તે પાણીના પૂરની પેડે તારા પાપપંકને દૂર કરશે હે
મુખ્યે! જો તે તં મરાતી નાખ્યો હતો, તે મહાવત હું પોતે જ છું.
પરંતુ જૈનધર્મના પ્રતાપે હું દેવ થયો છું. આ સાંભળી તેણીએ
નિશ્ચય કર્યો કે હું જૈનધર્મ અંગીકાર કરીશ. આથી દેવે તેણીને
કાઈ સાધ્વી પાસે જઈ દીક્ષા ગ્રહણ કરાવી. પછી ચારિત્ર પાળાને
પરિણામે તે સુખી થઈ.

ઉપર પ્રમાણે કથા રહી પદ્મશ્રી બોલી:—હે નાથ! આવા
પ્રતિ નિવૃત્તિના કટંતોનો અનાદર કરીને આપ પણ વિષય સુખનો
અનુભવ કરે. ત્યારે જંજુમારે કહ્યું:—હું વિદુન્માળા વિદ્યાધરની પેડે
પ્રેમપેદો થયો નથી. તેનું ચરિત્ર સાંભળ:—

૧૬ વિદુન્માળીની કથા

આ જાણુરની અંદર બે પાંખવાળા પક્ષીના જેવો ઉત્તર અને
દક્ષિણ બરતાઈને જોડી દેનારો વૈશાલ્ય નામે પર્વત છે. ત્યાં ગગન-
વહનના નામનું નોહર નગર છે. તેમાં ચેતરથ અને વિદુન્માળી
નામના પદ્મપર પ્રેમિયોના બે બુદ્ધાન્ત વિદ્યાધર ભાઈઓ રહેતા
હતા. એમાં તે બંનેને વિચાર કર્યો કે, આપણે વિદ્યા સાધવા માટે
કેવું રીતિ રીતિ કરવી જોઈએ? એ સમયે જન્મેલી કન્યા સાથે પરવડું અને
કેવું રીતિ રીતિ કરવી જોઈએ? એ પ્રશ્નને વિચારી તે બંને
જાણુરના માવડા પિતાના રાજા ભાઈ દક્ષિણ બરતાઈના વસંતપુર

ક્યાંથી હોય ! વળી આ બિચારીને ગર્ભ ઉત્પન્ન થયો છે, તેથી તેણીના મારે ત્યાગ કરવો એ પણ ઉચિત નથી. તેમજ તું વિદ્યા સંહિત છે, અને હું વિદ્યા રહિત છું, તેથી હું પાપગ્રહિત બંધુ ! ત્હારી સાથે આવતાં પણ હું લાભું છું. તેં વિદ્યા સિદ્ધ કરી છે, તો ખુશાથી તું જ. તારું કલ્યાણ થાઓ; મેં પ્રમાદીએ મારા આત્માને હેતર્યો છે, તો હવે હું ઉઘમી થઈને વિદ્યા સાધીશ. આ ત્હારા ભાઈ ઉપર રોદ રાખીને, એક વર્ષની આખરે કૃપા કરી મને તેડવા આવજો. તે વખતે જરૂર હું વિદ્યા સિદ્ધ કરી લઈશ; એટલે ત્હારી સાથે આવીશ. આ રીતે ચાંડાળપુત્રી સાથે પ્રેમપાશમાં બંધા-
 વશ પોતાના ભાઈને મેઘરથ લઈ જઈ શક્યો નહિ, તેથી તે એક-
 કોઈ વૈનાદય પર્વત પર ગયો. ત્યાં તેના બંધુઓએ 'તું એકમે-
 કેમ આશ્વો, ત્હારો ભાઈ ક્યાં ?' એમ પૂછ્યું. ત્યારે તેણે વિદુન્મા-
 ણીની સર્વ કહીકત કહી.

અર્ધિં વિદુન્માણીની કૃપા ચંડાળ સ્ત્રીએ એક પુત્રને જન્મ આપ્યો, તેને જ વિદ્યાસિદ્ધિ મળીને તે દર્શ પામ્યો. પુત્ર પ્રેમને લીધે વિદુન્માણી તે ચંડાળ સ્ત્રી ઉપર વધારે આસક્ત થયો, તેથી તે કુશલિ, વિદ્યાધરના સુખને દુષ્ટ સ્વપ્નની જેમ બૂલી ગયો. તે કાશી અને ઘાંખા દાંતરાણી ચંડાળ સ્ત્રીએ તેની સાથે થયેલ સુખ ભોજન વગા ખીટવાર પણ ગર્ભ ધારણ કર્યો.

આ તરફ વિદ્યાસુખનું મેઘરથ પોતાના ભાઈના વિરહદુઃખથી એક વાત જાણ કરું પડી તેને વિચાર કરો :—અરો ! હું જાણું છું કે, એવી વિદ્યાધરના સાથે નહીં પણ તે કાશી અને ઘાંખા દાંતરાણી ચંડાળ સ્ત્રીએ તેની સાથે થયેલ સુખ ભોજન વગા ખીટવાર પણ ગર્ભ ધારણ કર્યો.

તને આ મંડાળના કુળમાં રહેવું જેમ જોઈ છે! શું માનસંસારોવરમાં ઉત્પન્ન થયેલો હંસ, ધરતી ખાળના પાણીમાં રમે ખરો! હુમાડાવાળો અગ્નિ જેમ ધરને મલિન કરે, તેમ તું તારા કુર્મથી તારા કુળને મલિન ન કર. આ પ્રમાણે સમગ્રન્યાં છતાં પણ તેણે સાથે આવવાની ઇચ્છા ખતારી નહિ, તેથી ' હું હવે ફરીથી નદિ આતું ' એમ કહીને મેઘરથ સ્વસ્થાનકે ચાલ્યો ગયો.

પછી મેઘરથે દીર્ઘકાળ સુધી પિતાના રાજ્યનું પાલન કર્યું અને સમૂપ ચાલ્યો ત્યારે, રાજેલી ચાપણુ જેમ પાછી સોંપી તે તેમ તે રાજ્ય પોતાના પુત્રને સોંપી દીધું. પછી તે શુદ્ધિશી ધનવાળો મેઘરથ મુસ્થિત નામના મુનિ પાસે દીક્ષા લઈ તપ કરીને દેવ થયો. એ પ્રમાણે તે મેઘરથ મુખની પરંપરા પામ્યો અને જડ શુદ્ધિવાળો વિદુ-માળી લવસાગરમાં ભટક્યો.

“ માટે હે પરમસેના ! એ વિદુ-માળીની પેઠે હું રાગાધિયજ્ઞને કુળી નદિ થાકે; હું તો ઉત્તરોત્તર મુખમાં જ લીન થઈશ. ” આ ઉપરથી ક્ષાસેનાએ કપું:સ્વામિન! આફ પણ કંઈક વચન માનો અને સંખપમકની જેમ અતિશય આમદ ન રાખો:—તેની કથા.

૧૭ સંખપમકની કથા.

શાલિમામ નામના ગ્રામમાં એક ખેડૂત રહેતો હતો. તે હંમેશાં સ્વામી સંગ સુધી પોતાના ખેતરનું ગેઝણ કરતો. તેના ખેતરમાં બે ફરથી ગ્રાહીએ ભણ્ણ કરવા આવતા, તેથી તે ખેડૂત એક ખાટલા પર બેસીને સંખ ફૂંકતો અને તેમને નસાડી મૂકતો.

એકર કેટલાક ચોરો રોર ચોરી લાડીને ને ખેતરની નજીકમાં આવ્યા ત્યાં તેમણે સંખનાદ સંભળ્યો, એટલે તેઓ વિચારમાં પડ્યા કે, સમના લોડા આ રોડને પાછા વાળી જવાને માટે આગળ ગયા હો, નેહીજ આ તેનો સંખનાદ છે, આમ વિચારીને ચોર લોડો,

સર્ગ ૩ જો.

ત્યારપછી નમઃસેનાએ બે હાથ જોડી જંબુધારને કહ્યું:—હે
સ્વામિનૃ! તમે પેલી વૃદ્ધ સ્ત્રી જેવા ન યાચ તેની કથા આપ્રમાણે.

૧૯ બુદ્ધિ અને સિદ્ધિની કથા.

૧૪૪ એક ગામમાં બુદ્ધિ અને સિદ્ધિ નામની બે વૃદ્ધ સ્ત્રીઓ
રહેતી હતી. તે બંને બહેનપણીઓ હતી અને અત્યંત દુઃખી હતી.
તે ગામની બહાર ઇન્દ્રિજ વસ્તુને આપનાર બોણક નામના યજ્ઞનું
એક મંદિર હતું. દારિદ્ર્ય રૂપ વૃક્ષના ઉદ્યાન જેવી બુદ્ધિ નામની સ્ત્રી
શાળ તે યજ્ઞની પૂજા કરતી અને તેની આશા નૈવેદ્ય ધરતી. વળી
તે દિવસમાં જાણ વાર દેવમ્હાનને સાક કરતી એ રીતે હમેશાં તે
યજ્ઞની આરાધના કરતી. એમ કરતાં કરતાં એજાર તે યજ્ઞ તેના પર
પ્રસન્ન થયો અને બોલ્યો —હે બુદ્ધિ! તારી અનન્ય ભક્તિથી આજ
હું તારા પર પ્રસન્ન થયો છું તો, હું તને ચ આપું.

તે સાંભળી નિર્ભય થઈને બોલ્યો —હે દેવ! હું તને આજ
પર પ્રસન્ન થયો હો તો બોલો હું તને એ સંતોષપૂર્વક છુટું
તે. તારા પાદ પાંચે સ્પર્શ કરીને મારા નામના યજ્ઞની
આરાધના કરીને મારા નામના યજ્ઞની આરાધના કરીને
મારા નામના યજ્ઞની આરાધના કરીને મારા નામના યજ્ઞની

પણ દેખાડતાં તેણે જિનદાસને વંદન કયું. ત્યારે સાધર્મિકના વત્સલ એવા જિનદાસે ઉઠા થઈ, તેને વંદન કરીને કહ્યું:—“હે મહારાજ ! આપ કયાંથી આવો છો ?”

તે કપટ શ્રાવકે કહ્યું:—હું સંસારથી નિરક્ત થયો છું, અહીં સમયમાં મ્હારે દીક્ષા લેવી છે, હવે મ્હારે મૃદસ્થાશ્રમમાં રહેવું નથી. ધર્મને બાંધવ સમાન મણી, માયાનો ત્યાગ કરી, તીર્થ પર્યટન કરીને હું ઉત્તમ ગુરુની સમીપે મોક્ષને પ્રગટ કરનાર મત મૃદશ્યુ કરીશ. આ સાંભળી જિનદાસે તેને કહ્યું:—“હે મહાત્મન ! તમે ભલે આવ્યા, સમાન આચરણવાળા આપણે બને સુખે ધર્મગોષ્ઠિ કરીશું.” આ વાત તેણે માન્ય કરી, એટલે ધર્મી પુરુષોમાં ઉત્તમ અને દાનવીર એવા જિનદાસે પોતાના બધુની સમાન ગ્રેમથી તેને સ્નાન કરાવ્યું. પછી વિધિવિધ ભતની રસોઈ બનાવરાવી, અત્યંત હર્ષપૂર્વક તેને ભોજન કરાવ્યું. ભોજન કરી રહ્યા પછી મહાત્મા જિનદાસ, તે દુરાત્મા એવા કપટ શ્રાવક સાથે ધર્મકથા કરવા લાગ્યો.

એવામાં જિનદાસનો કાંઈ સગો આવીને કહેવા લાગ્યો:—હે બધું ! આવતી કાલે મ્હારે ઘેર દુગ્ધ અવસર છે. તે ઉપર આપ જવારનો ત્યાં તમારે આખો દિવસ અને રાત્રી રહેવું પડશે; કારણકે આપ કમ્પાન્ય કરવામાં કુશળ છો, તેથી આપના વિના કમ્પાન્ય કેમ થાય ? તે! હા કહીને રાત્ર આખા પછી સરળ ભુદિવાળો જિનદાસ તે કપટ શ્રાવકને બાંધ મનોહર વાણી વડે કહેવા લાગ્યો:—“હે ભાઈ ! આજ ને સંજયેને ઘેર અવસ્ય જવું પડશે; તેથી હું જઈ તારા ન્હાના ઘરે પોતાના ધનની પેઠે ભગવતુ.” તે માયા નિષેધે ગાંધી જિનદાસ નિનને ઘેર રહે.

તે દિવસે નમસ્કાર એક મ્હોટો કૌમુદિ ઉચ્ચ હોલ તેથી

૨૧ મુખીના પુત્રની કથા

જાઈ એક ગામડામાં મુખીનો એક પુત્ર હતો. તેનો બાપ મરી ગયો હતો, તેથી તેની મા બહુજ દુઃખી હતી. એકવાર તેણે રડતાં રડતાં તેના પુત્રને કહ્યું:—હે પુત્ર ! હમેશાં તું ખરાબ માણસોની સોજતમાં જ પડ્યો રહે છે, અને કાંઈ પણ ઉદ્યમ કરતો નથી. તારો ઉદ્યમ પિતા તો ઉદ્યમ વડે જ આજીવિકા ચલાવતો, અને આરંભેલા કામનો હમેશાં નિર્વાહ કરતો. પરંતુ તું તો હજી સુવાન છે, છતાં કાંઈ પણ ઉદ્યમ કરતો નથી; તો પછી આરંભેલા કામનો નિર્વાહ કરવાની વાત તો ક્યાં રહી ! તારી સરખી ઉંમરના માણસો પણ પોતાના ઉદ્યમથી જ આજીવિકા ચલાવે છે, અને તું કામધંધા વગર પાદરના સાંઠની જેમ રખડતા ફાળતો પણ નથી ! દરિદ્ર એવી કું મહેનત કરું છું, તેથી તું તારું પેટ ભરે છે; અને તારું એક પેટ ભરાયું એટલે જલ્દી ખમતો ભરાયો, એમ તું માને છે. માટે વિચાર કર અને કંઈક ધણે વગર.

આ સંજોગો તે પુત્ર બોલ્યો:—માતા ! હવે કું નિરંકુશ થઈ નહિ રખકું અને પૈસા કમાવાનો ઉદ્યમ કરીશ; એટલું જ નહિ પણ પૈસા કમાવા માટે હરેલા ઉદ્યમનો કું મારા પિતાની જેમ એક જામ્યા વિના અદર્શિય નિર્વાહ કરીશ. તે સંજોગો તેની માતા સતોષ પામી અને પોતાના બોલ વચનની દીક્રાને કંઈક અસર થઈ હો એમ તેને લાગ્યું.

કથા નવકથા તા મુખીના પુત્ર મુખીના એકાદી સમાપ્ત થઈ
કથા નવકથા તા મુખીના પુત્ર મુખીના એકાદી સમાપ્ત થઈ
કથા નવકથા તા મુખીના પુત્ર મુખીના એકાદી સમાપ્ત થઈ
કથા નવકથા તા મુખીના પુત્ર મુખીના એકાદી સમાપ્ત થઈ

બોલ્યો:-હે શાખ્તી સત્તામાં બેઠેલા સર્વ લોકચરણો ! તમારામાં જે
 કાર્મ જગવાન હો, તે આ મારા અંગેને પડે. આ સંજ્ઞાની મુખી-
 પુત્ર, તેની પાસેથી પૈસાનો લાભ કરો, એમ માની એકમ તે અંગે
 પાછા હોયો અને શાખ્તાના કુળની પો તેનું પુત્ર પામી ગી
 સોભાને તેને પડે વાપો, જ્યાં પણ તેનું અંગેના પુત્રને લાભ
 નહિ; તેથી અંગેને તેને પાડ્યો મારવા માંડી; તેના પત્ની સાતેથી
 તે મુખીપુત્રના કંઈ દુરી પાયા અને તે જાણીત પડે પાછાને
 પાછો શદાપુત્ર પડી શાખ્તાના આમદરો ઉઠો તે કુળી કરે
 તે જ પ્રમાણે હે નાથ ! આજ પણ શદાના પુત્રજી એમ કામને
 વિચારા નહો, તેથી નહો જાણતું કે આજ તેનું કાલ પડે !

આ સંજ્ઞાને અંગુષ્ઠાદિ લાગવડીક કાઢીને તે નાથ સંજ્ઞા
 દેવા કોણ કાઢવાનું જોવા નહો, કે જેથી મારે પાનડું પડે
 તેની ૧૯૨ આ ૨૨૨, —

ત્યારપછી ક્ષિતિ પ્રતિષ્ઠિત નામના નગરમાં સોમદત્ત
 બ્રાહ્મણની સોમશ્રી નામની સ્ત્રીની કુક્ષિમાં તે સોમકનો જન્મ પુત્ર-
 પત્રે ઉત્પન્ન થયો. ઘોડી પણ મરણ પામી જવશ્વમણ કરી તે જ
 નગરમાં કામપતાકા નામની ગણિકાની પુત્રી તરીકે ઉત્પન્ન થઈ. તે
 બ્રાહ્મણપુત્ર માતાપિતાથી પોષણ પામી અનુક્રમે કલ્યાણિકાનો આહાર
 કરી યુવાવસ્થા પામ્યો. આ તરફ ગણિકા-પુત્રી અનુક્રમે યુવાવસ્થા
 પામી અને અત્યંત રૂપવાન દેખાવા લાગી. તેણીના ચૌરન અને રૂપથી
 અંતર, મામના મદદિંક યુવાનો પરસ્પરની રૂપધાંધી, માલતી પુષ્પમાં
 ભમરની જેમ તે વેસ્થાપુત્રીમાં અત્યંત આસક્ત થયા. પેલો બ્રાહ્મણ-
 પુત્ર નિર્ધન છતાં તેણીને વિશે અત્યંત આસક્ત થયો; તેથી કુતરાની
 જેમ તેના દારનું સેવન કરવા લાગ્યો. ખરેખર 'કામદેવ સર્વનો
 નાશ કરનાર ઃ.' મોટી સમૃદ્ધિવાળા રાજપુત્ર, મંત્રીપુત્ર અને શ્રેષ્ઠ-
 પુત્રોની સાથે ક્રીડા કરતી તે વેસ્થા તેનો નિરસ્કાર કરતી હતી, તોપણ
 તે બ્રાહ્મણ પુત્ર તેણીને માત્ર જોવાથી જ જીવતો હતો. તે વેસ્થા તો
 દ્વિધી પણ તેની સામે જોતી નહિ. દારણે વેસ્થાએતો એજ સ્વભાવ
 છે, ધનિષ્ઠ ઉપર તે પ્રીતિ રાખે, અને નિર્ધનેને હઠધૂત કરીને
 કાંઈ કામદેવના બાણથી વિધાપેલો તે બ્રાહ્મણપુત્ર તેણીના સમીપ-
 પણાનો ત્યાગ કરવા સમર્થ ન હતો, તેથી તે તેણીનો આકર થઈ
 રહ્યો. તે તેણીના બેનીકર્મને, સારથીપણાને, પાણી ભરવાના અને
 જાળવાના કામને તથા બીજાં અનેક કાર્યો કરવા લાગ્યો. તેને મન
 માં પણ ન કરતા કાચક કે ન ન હતું અને ધરમાંથી બહાર કાઢી
 શો, તો પણ તે બંન્ની બહાર નીકળતો નહોતો, એટલુંજ નહિ પણ
 તે જ્યાં જ્યાં વિચરતો ત્યાં જ્યાં જ્યાં સહન કરતો હતો.

કે તે વેસ્થાને, તે બ્રાહ્મણપુત્રની જેમ પેલો સમાન
 વસ્ત્રો પહેરવા લાગ્યો અને કામદેવનાં ચરણોમાં પડી જાય તો
 નહિ. એ બધું જોઈને વિચરતો એક સદાચારી વેસ્થાને, તેણે કામ
 દેવનાં કાર્યો ન કરવાને કારણે

આ સાંભળી પુરોહિતે રાખનું ઘટાંત જણાવીને કહ્યું:-હે મિત્ર !
હું રાખની સીમનો ત્યાગ કરવા ઈચ્છું છું. તો તેમાં મને સહાય કર.
આથી તેણે કહ્યું:-હે મિત્ર ! હું તમારો દેવાદાર છું, તેથી આ વખતે
તમને સહાય કરીને હું તેમાંથી મુક્ત થાઉં. જરા પણ તમે ભય
રાખશો નહિ. હું તમારું રક્ષણ કરવા સાથે આવું છું. ત્યાં સુધી
આરા ખોળાયામાં પ્રાણુ છે, ત્યાં સુધી તમારો એક વાગ પણ વાંકો
કરવા કોઈ સમર્થ નથી. એમ કહીને તે પ્રણામમિત્રે પોતાના બે ખભા
ઉપર બાણના બે ભાયાં ચડાવ્યાં અને ધનુષ્યને દોરી ચડાવી હાથમાં
લીધું. પછી નિર્મથપણે તેણે પુરોહિતને આગળ કર્યો. અનુક્રમે બંને
મિત્રો ઈચ્છિત સ્થાને ગયા, અને ત્યાં આનંદપૂર્વક પુરોહિત સુખના
દિવસો નિર્ગમન કરવા લાગ્યો.

આ કથાનો ભાવાર્થ એ છે કે:-સોમદત્તના જેવો આ સંસારી
જીવ છે. અને સહમિત સમાન આ શરીર છે. આ શરીરનો જીવે
નિરંતર સત્કાર કર્યો છે; તો પણ જ્યારે કર્મરાખ મરણ રૂપી
આપત્તિ આપવા તૈયાર થાય છે ત્યારે આ શરીર જીવની સાથે એક
કળતું પણ આગળ જતું નથી. સર્વ સમ્યં વડાવ્યાં છે તે પર્વમિત્રના
જેવા છે. તેઓ સર્વે સ્મરણ સુધી જઈને પાછા વળે છે. સુખનું
કારણ જે ધર્મ, તે પ્રણામમિત્ર જેવો છે અને તે પરલોકમાં પણ
જીવની સાથે જ જાય છે.

તેથી હે મૈત્ર મનવાળી સ્ત્રીઓ ! હું આ લોક સબધી સુખના
સ્વાદમાં મૂક રહ્યો પરલોકનું સુખ કરનાર ધર્મની જરા પણ ઉપેક્ષા
નહિ કરું.

ત્યારપછી જયશ્રીઓ કહ્યું -હે ના.પ. તમે જુનને નવ્ય સ્ત્રી
કહિના નિવાસ છો, તેવા ખેડી ખાતે ક્યાંક જઈને નાનાર્થીની
માથે અમન મોઢ પમાડો. તેની કથા આ નવા -

૨૪ નાનાર્થીની કથા

૨૪ નાનાર્થીની કથા - ૨૪ નાનાર્થીની કથા - ૨૪ નાનાર્થીની કથા

એકદા વિરાહ સંબંધી કાષ્ઠ, કાર્વ પ્રસંગે મારા માતાપિતા મને એકલીને ઘેર મુકીને બીજે ગામ ત્યાં જે દિવસે તેઓ ગયાં, તે જ દિવસે તે અત્રિ વિગ્ર મહારે ઘેર આવ્યો. મારા માતાપિતા ઘેર ન હતા, તો પણ મેં તેને અમારી સંપત્તિ પ્રમાણે સ્નાન, ભોજન ઇત્યાદિ કરાવ્યું. પછી ત્યારે સાંજ પડી ત્યારે અમારા ઘરનું સર્વસ્વ કે જે, એક જ ખાટલો પાથરવાનો હતો, તે મેં તેને સવા માટે આપ્યો. પછી મેં વિચાર કર્યો કે—“ખાટલો તો મેં આને આપ્યો અને ઘરમાં એતરફ સર્પ ફર્યા કરે છે, તો હું ઘરમાં જામીન પર શી રીતે સર્પ શકું? જામીન પર સર્પ રહેતાં મને સર્પની બીક લાગે છે, માટે આને આપેલા ખાટલા પર હું પણ સર્પ જાઉં. માટે અધિકારવાળી રાત્રિમાં મને કાંઈ દેખશે નહિ.” એમ વિચારીને નિર્વિકાર ચિત્તે હું તો તેમાં જ સૂતી; પરંતુ મારા અંમના સ્પર્શથી તે અત્યંત કામાતુર થયો. તેણે લલમને લીધે શ્વેત પામી વિચવનું રૂપન કર્યું, તેથી તરત જ તેને મજા ઉત્પન્ન થયું, અને તે મજાની પીઠમાં જ તેના પ્રાણ ગયા.

તેને મૃત્યુ પામેલો જોઈ, ભય પામીને હું વિચારવા લાગી કે— મારા માતાપિતાના દોષથી જ આ દુઃખના પ્રાણ ગયા છે. અત્યારે આ વાત હું જાને શકું? આનો દોષ ઉપાય કઈ? વળી હું એકલી શું કરું? અને શી રીતે આને ઘરમાંથી બહાર શકું? એમ વિચારી ડેવટ ઉપાસનો નિશ્ચય કરી મેં રાગાની જેમ તેના શરીરનાં કંકડે કંકડાં કર્યા અને ત્યાં જ ખાટો ખોદીને નિવાનની જેમ મેં તેને દાડી લીધા. પછી તે ખાટો પરી દર્શને ઉઠે ખડુ સાફ કરી દીધું અને તેની શોધને ખજર ન પડે એટલા માટે મેં તે જગ્યા મુગવડ લીધી ત્યાંથી પછી તે મ્યાનને પુરવ મધ અને ધૂપ વડે નરમિત કર્યું. ત્યાર પછી જાહેર મેં નરમિત માનવની જે-આના જે

ધી આખો રસ્તો સુમધથી મહેંકી રહ્યો હતો. તેની તેજસ્વિતા પરત્વે વધુ શું કહીએ? ટુંકમાં તેના ચરીરની કાંતિ જ એવી હતી કે જાણે તે સાક્ષાત્ શ્રીકૃષ્ણનો બીજો પુત્ર (દામદેવ) જ ન હોય?

તેનું આપું ૩૫ જોઈને, ઉન્નત લોચનવાળી તે સુલોચના તેનામાં મુગ્ધ બની ગઈ, અને વિચારવા લાગી:—જો આ પુરુષને પરસ્પરની બાદબીતાના જ્ઞાનથી આલેખન કરાય, તો જ મ્હારે સ્ત્રી-જન્મ સફળ થયો હશેવા. અરે! જો આ વખતે મ્હારે પાંખો હોત, તો કીધપણે હું ઉડીને તેની પાસે પહોંચી જાત, અને તેની સેવા કરત. પરંતુ અફસોસ! કે અત્યારે મ્હારી પાસે તેનું સાધન નથી. અરેજ! આ પુરુષ કેટલો બધો મનોહર દેખાય છે! એ પ્રમાણે લલિતા પોતાના મનમાં તે પુરુષને મગવાના મનોરથ સેવની હૃદયમાં ચિત્તા કરવા લાગી. આ વખતે તેની પાસે રહેલી તેની ચતુર દારીએ વિચાર કર્યો કે—અરેઅર! મ્હારી માલની દ્રષ્ટિ આ યુવાન પુરુષ ઉપર અત્યંત મોહ પામી છે. એમ વિચારી તે બોલી:—તે સ્વામિની! આપનું મન આ યુવાન પુરુષમાં આસક્ત થયું છે, તેમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી; કારણ કે સંદેશના લોચનને આનંદ નથી આપતો? તે સાંભળી લલિતા રાજીઓ હતું:—હે જુદિયાળી! તું ચતુર છે, તેથી મારા મનનો ભાવ જાણી ગઈ હતું. મારે સાંભલ:—જો હું આ મનોહર દેખાના પુણ લાંબે કીડા કરીશ, તો જ હું છતી છડીશ. મારે આ પુરુષ મોજ છે તેની તું ખબર કાઢી આવ, ને પડી એવી રીતે કર કે, મારી સાથે તારા મનમ થાય અને મારા ચરીત્રને સાંતિ મળે.

પડી પેંચેપે નાદની એક મદાન નદી જમાન તે દારી સુન્દર તરીકે પણ લઈ આયા અને રાજીને કહેવા લાગી 'હે બાઈ' તે પુરુષ આ મનમ થઈ છે તેનું નામ લલિતાનું જ છે. સમુદ્રપ્રિય નામના તમે એક વાત જુઓ છે—લોચનના રંગ કાંઈક એવો મહેન્ટો રંગ જેવો હોય છે અને પુરુષને તે દેવદાસીનું નામ આપે છે.

ગોંધી પામે આવી પંદોળી અને લલિતાંગ સંગથી સર્વ વૃત્તાંત કહ્યો. તે વૃત્તાંત સાંભળી રાણી અત્યંત દુઃખ પામી અને લલિતાંગના સંગમનો જ વિચાર કરવા લાગી. તેવામાં તે નગરમાં કૌમુદીનો ઉત્સવ આવ્યો. તે વખતે પ્રસર્ય ધાન્યના ખેતરોવાળી અને દૂધ જેવા ઉત્તમ સરોવરના પાણીવાળી નગરીની બહારની બૂમિમાં રાત્ર અથ ખેલાવવાની ક્રીડા કરવા ગયો. તેથી તે વખતે રાજમહેલ ચોતરફથી માણસ રહિત રહ્યો; આ તકનો લાલ લઈ લલિતાએ તે જ દાસી દ્વારા લલિતાંગને બોલાવ્યો. દાસીએ પણ રાણીના વિનોદને અર્થે, નવિન વસતી પ્રતિમાના બદાને, તે પુરુષને અંતઃપુરમાં પ્રવેશ કરાવ્યો. ચિરકાલે એકા થયેલા તે લલિતા અને લલિતાંગ બંનેએ સત્તા અને શક્તી પોં પરસ્પર ગાઠ આલિંગન કર્યું.

અનુમાન કરવામાં નિપુણતાવાળા અંતઃપુરના રક્ષકાએ જાણ્યું કે—“નકી આજે અંતઃપુરમાં પરપુરુષનો પ્રવેશ થયો છે. ખરેખર, આપણે ઈતરાવા લીએ.” એ પ્રમાણે તેઓ વિચાર કરતા હતા, તેવામાં અધીશ પૂર્ણ હરી રાત્ર પણ આવ્યો, એટલે રક્ષકાએ તેને વિનિતિપૂર્વક કહ્યું:—“અમને યાં છે કે અંતઃપુરમાં કાઈ પરપુરુષ આવ્યો છે.” આ સાંભળી રાત્રએ સજ્જ હરતી એવી પાકુમનો ત્યાગ કરી, દોરની પોં ધીમે પમલે અંતઃપુરમાં પ્રવેશ કર્યો. દારમાં જ કદિ રાખીને બોલી પેલી અતુર દાસીએ જાને દુઃખી જ આવતો જોયો; એટલે તરત તેને ગાળીને જબાનું. પછી ગાળીએ અને દાસીએ મળીને, ધરમથી વારસીઓને સૂચવવા લાગ્યા. તે જ સમયે પુરુષને ઉપાડી ઉપરના અંગુલિયા પર લઈ ગયા. તેને કહેવામાં આવ્યું કે—“તારા અંગુલિયા પર લઈ ગયા.” તેને કહેવામાં આવ્યું કે—“તારા અંગુલિયા પર લઈ ગયા.” તેને કહેવામાં આવ્યું કે—“તારા અંગુલિયા પર લઈ ગયા.”

રૂધિરમય કોશથી જહાર નીકળેલા જીવની બરાબર સમજવું. જેમ તેની ધાવમાતા તેના દેહને મદદગાર થઈ, તેમ અહીં જીવને કર્મ-પરિણતિની કોશી જાણવી. હવે જો કદાચ લલિતાંગના રૂપ પર મોહિત થયેલી રાણી ફરીથી તેને દાસી મારફતે અંતઃપુરમાં બોલાવે, તો તે ત્યાં ફરીથી જા્ય કે નહિ ?

આ સાંભળી જંબુકુમારની આંકે સ્ત્રીઓએ કહ્યું:—નાથ ! તે પુરુષ અદ્ય જુદિવાળો હોય તો પણ, વિષ્ટાના કુવામાં પડવાથી અનુભવેલા દુઃખને યાદ કરીને તે અંતઃપુરમાં કેમ જાય ? ત્યારે જંબુકુમારે કહ્યું:—કદાચ અજ્ઞાનના બળે મોહવશ તે પુરુષ અંતઃપુરમાં જાય પણ ખરો; પરંતુ હું તો ગર્ભમાં ઉત્પન્ન થવાના કારણ રૂપ તમને જ સમજીને, હા પછી તમને શું કહી શકું.

આ પ્રમાણે જંબુકુમારનો નિર્ણય જાણીને તે આંકે પત્નીઓ પ્રતિબોધ પામી અને જંબુકુમારની ક્ષમા માગીને આ પ્રમાણે કહેવા લાગી:—“હે નાથ ! જેમ તમે પોતે તરવા ઈચ્છા છો, તેમ અમને પણ તારા મહાપુરુષો કેવળ પોતાનું ઉદર ભરવાથી સંતુષ્ટ થતા નથી, પરંતુ હમેશાં તેઓ પરાપક્ષી જ હોય છે.” ત્યારપછી જંબુકુમારને તેના માતાપિતાઓ, સામુસસરાઓએ તથા જંબુઓએ કહ્યું:—“તમને ખરેખરો ધર્મ જાણ્યો છે; તો હવે અમારે પણ તમારી સાથે પ્રવત્તી થીશો.” આ વખતે પ્રથમ પણ બોલ્યો કે:—હે મિત્ર ! હું મારા માતા પિતાની રક્ષા લઈને જરૂરી આવીશ, અને અવશ્ય તમારી સાથે દોડા લઈશ. જંબુકુમારે પણ પ્રથમ જ કહ્યું:—“હે મિત્ર ! તું વિનિ રહિત થા, અને શૂન કાવમાં વિલંબ કરીશ નહિ.”

પછી જ્યારે પ્રજાનકાગ યયો ત્યારે મદા મનવાળા જંબુકુમારે ઈશાના મહોત્સવની નૈવારી કરાવી આચારને વળ્લુનાર જંબુકુમારે ‘આવે આચાર છે’ એમ જાણીને પ્રવત્ત આત કવ. તરી અમે પંડી નેપાથી અને રત્નમય અવકારો ધનંતુ મ્વ. પડા અનાદન નમન દેવે જેનું સારિત્ત્ય ક્યું ન, એવ જંબુકુમારે હમને મ જ્યુનાએ

કલ્યાણના કારણરૂપ એવા ભદ્ર હસ્તિ પર આરૂઢ થયો; એટલે તે
 પર્વતપર ચડેલા સિંહની જેવો શોભવા લાગ્યો. પછી આકાશમાં
 વીજળીની રેખાની જેમ, અંકુશને હાથથી ફેરવતો તે કુણ્લિક રાગ,
 પોતાના બંને પગ વડે હાથીને ચાલવાની પ્રેરણા આપવા લાગ્યો.
 હાથી પણ 'મહારા પગના ભારથી આ પૃથ્વી દગાઈ ન જાયો' એમ
 ધારી કૃપા ખતાવતો હોય તેમ, ધીરે ધીરે ચાલવા લાગ્યો. મહોદી
 મર્જના કરતો અને નિરંતર મદ્ભજ વર્ણવતો તે હાથી જાણે પૃથ્વી
 પર આવેતો મેઘ હોય તેવો લોકોએ જોયો. પછી જાણે નૃત્ય કરતા
 હોય તેમ કુદતા, જેના દીયરો મુખના અગ્રભાગનો સ્પર્શ કરતા
 હતા, તથા જેના પર સ્વારો બેઠેલા હતા, એવા લાખો અશ્વો તે
 હાથીની ફરતા ફરી વળ્યા. તે વખતે વિજય સૂચવનારા અનેક ઉત્તમ
 વાગ્ગિત્રો વાગવા લાગ્યા. તેના વગાડનારાઓએ તેનો શ્વનિ પરસ્પરના
 વાગ્ગિત્રોમાં એક કરી નાખ્યો. ચોતરફ સજ્જ કરતા એવા વાગ્ગિત્રોના
 પ્રનિયોજને હીરે આકાશ, એ એક મહોદું દેવી વાગ્ગિત્ર હોય નહિ !
 તેણે જાણાવા લાગ્યું.

આ રીતે પરિવાર સહિત રાગ સુધર્માસ્વામીના અરણ્યકમગ
 વડે પવિત્ર થયેલાં વનના મધ્યભાગમાં આવ્યો. પછી હાથીના કુંભસ્થળ
 ઉપર અંકુશનો પ્રહાર કરી તેને ઉભો રાખ્યો અને તે હાથીના ગળે
 જાંધેલા દોરડાને પકડીને તે ક્રેંડ રાગ નીચે ઉતર્યો. પછી તે મહા-
 પરાક્રમી રાગરો પાકુકાનો ત્યાગ કર્યો, છત્ર ચામરને ફર કર્યા, તેમજ
 પ્રતિહારના હાથો. ટેકા પણ મૂકી દીધા; તે વખતે તે રાગ ભક્તિને
 હોરે પોતાને પણ સામાન્ય માણસ જેવો માનવા લાગ્યો. વંદન કરતા
 કારણને જોઈ તે દર્શયા પ્રકુણિત થયો અને દુગ્ધી જ સુધર્માસ્વામીને
 જોઈ, અગ્રક ઉપર અજગિ, કરી તેને તેમને વંદન કર્યું. વંદન કરીને,
 જાણેમાં અર્ધસર એવો તે રાગ તેમના લઘુ સિધ્ધર્ષ પેડે તેમના
 મુખ તરફ જ દટિ રાખીને તેમની સામે બેઠો.

હેલો બન છે, અને તેઓ હેલો કેવળા છે; તેઓ આ જ ભવમાં
સિદ્ધ થશે. વળી શ્રી મહાવીર સ્વામીએ કહ્યું છે કે:—આ જંબુસ્વામી
મોક્ષમાં જશે ત્યાર પછી કોઈને મન:પર્યાવ જ્ઞાન અને પરમ અવધિ-
જ્ઞાન થશે નહિ. તેમજ આહારિક શરીરની લબ્ધિ, જિનકંપીપણું,
પુલાક લબ્ધિ, ઉપશમ શ્રેણિ, ક્ષપક શ્રેણિનું આરોહણ અને હેલો
ત્રણ ચારિત્ર (પરિહાર વિશુદ્ધ, સુક્ષ્મ સંપરાય ને મયાખ્યાત) એ
દશ વસ્તુમાંનું કાંઈપણ કોઈને પ્રાપ્ત થશે નહિ. એજ પ્રમાણે આગળ
પણ ગોણું થતું જશે.

આ પ્રમાણે સુધર્માં સ્વામીનાં વચન સાંભળી, તેમના ચરણ-
કમળને વંદન કરી કૃષ્ણિક રાજ પાતો ચંપાનગરીમાં ગયો. સુધર્માં
સ્વામી પણ પરિવાર સહિત તે સ્થાનેથી વિહાર કરી શ્રી મહાવીર
સ્વામી પાસે ગયા, અને તેમની સાથે વિહાર કરવા લાગ્યા.

સુધર્માં સ્વામીએ પચાસ વર્ષની વયે દીક્ષા લીધી હતી, અને
ત્રીસ વર્ષ સુધી તેમણે હેલો તીર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામીની સેવા
કરી હતી. મહાવીર સ્વામી મોક્ષે ગયા પછી, તીર્થને પ્રવર્તાવતા શ્રી સુધર્માં
જંબુપર બાર વર્ષ સુધી હંમરંધપણે રહ્યા હતા. ત્યાર પછી એટલે
બાણું વર્ષની ઉંમરે તેમને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું. પછી આઠ વર્ષ
સુધી તેઓ જન્ય પ્રાણીઓને બોધ દેતા પૃથ્વીપર વિચર્યા. સો વર્ષ
પૂર્ણ થયે પોતાનો નિર્વાણ સમય નજીક જાણ્યો ત્યારે તેમણે શ્રી
જંબુસ્વામીને જંબુપર પડે સ્થાપન કર્યાં.

સર્વ પ્રાણી પર દયાવાળા શ્રી જંબુસ્વામી પણ ઉચ્ચ તપ કરી,
કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી જન્ય પ્રાણીઓને પ્રતિભાવ આપવા લાગ્યા.
શ્રી મહાવીરસ્વામીને મોક્ષ દિવસથી કે.ન. ૧૦૦૦ વર્ષે જંબુ-
પરથી પ્રજાવનુનિ પોતાના પદ પર ને. ૧૦૦૦ વર્ષે ૩૫ કરી
નાહ કર્યા પડે ન.

નિ. શ્રી જંબુસ્વામી જન્ય નવમમ

માતાજી ! અનુમતિ. ઘો મુજ આજ, જેમ સિએ વંજિત કાજ;
માતાજી, અનુમતિ. એ આંકણી. ૧

અરિત્રપંથ છે દોહિલો રે, મત છે ખાંડાની ધાર,
લપુવપ છે વત્સ ગુમતણું રે, કેમ પળે પંચાચાર;
કુમરજી! મતની મ કરો વાત, તું મુજ એક અંગમત કુ. પ્ર. ૨
એકવિદારે વિચરતું રે, રહેતું વન ઉઘાન,
ભૂમિસંચારે પોરતું રે, ધરતું મર્મનું ખાન; કુ. પ્ર. ૩
પાય અણવાળે આલવું રે, ફરવું દેશ વિદેશ;
નિરસ આહાર લેવો સદા રે, પરિસદ કેમ સડોશ ? કુ. પ્ર. ૪
કુમર કહે માતા પ્રત્યે રે, એ સંસાર અસાર,
તન ધન ધૌવન દારમું રે, જતાં ન લાગે વાર. મા. અ. ૫
માતા કહે આશ્વાસથી રે, વત્સ પરણો ગુણ નાર,
ધૌવનવપ મુખ ભોજવી રે, પળે લેજો સંધમ ભાર. કુ. પ્ર. ૬
માનપિતાપે આમદ દરી રે, પરણાવી આઈ નાર,
જળારી કમળ જેમ મિલ રહે રે, તેમ રહે જંબુકુમાર. કુ. પ્ર. ૭

હાથ ૩ છ.

[સખીરી આખો વસંત, અટારડો અટારડો એ દેશી.]

સનેદી પ્રીતમને કહે હામિની હામિની, સુણો સ્વામી અરદાસ,
મુગ્ધાનન સંમોહો, સનેદી અમરરાદ મૂકી દરી, મૂ.

કેદો રાણુ પીરે ડાચા મુ. ૧

સં દો હ.મ. હજી રસ જાગે, જે નાજી વર્તન લખ. મુ.
સંદ પડ્યોનું મુ પડિદેશ પ. હાથ મેળા. સનધ મુ. ૨
સાદા જાગે ૨, ૨૨૩ મિ. ૫ હવે તેમ જિંદગી સાર, મુ.
સનધ. જે સનધ ૨૨૩ હવે ૨૨૩ મેળા અમર રા. ૩
સનધ ૨૨૩ ૨૨૩ મેળા ૨૨૩ ૨૨૩ મેળા ૨૨૩ ૨૨૩ ૨૨૩
સનધ ૨૨૩ ૨૨૩ મેળા ૨૨૩ ૨૨૩ મેળા ૨૨૩ ૨૨૩ ૨૨૩

સનેદી કિપાક રૂઝ અતિ રૂઝાં, ૧૦ જાખનાં લાગે મિષ્ટ, સુ.
 સનેદી વિપ પસરે જન અંગમાં, અં ત્યારે દોષે અનિષ્ટ, સુ. ૫
 સનેદી દીપ મદી નિજ દાણમાં, દાં જાણ કંપારે મુપ; સુ.
 સનેદી નારી તે વિપ પેલડી, વેં વિપશ્યવ વિપ વિપ, સુ. ૧
 સનેદી એવું જાણી પરિદરે, ૫૦ સંસાર માયા જાગ; ૧૦
 સનેદી જો મુજશું ઉમનેદ જો, નેં તો ત્રાસો મર્મ ઉજમાગ, સુ. ૧૦

હાથ ટપી

[નમો નમો મન મનમુનિ એ દેશ]

એદવે પ્રમથો આવીયો, પાંગમેં ચેરની સંમ રે,

વિવાએ તારા ઉપડીયાં, મન લેવાને ઉમંમ રે;

નમો નમો શી જાંભુખાજોને, એ આંજી ૧

જાંભુમે નરપદ પાડાવી, મંજ્યા ને અરિ કમ રે,

મંજ તાજી પડે સિદ્ધ રતા, પ્રમથો પામ્યો અલક ૧, નરે. ૨

પ્રમથો રહે જાંભુ પ્રતો, શી વિષા મુજ દેવ રે,

જાંભુ રહે એ મા રહે, શી વિષાનું એવ રે, નરે. ૩

પ્રમથો એક ને જુઓ, જુઓમાં પ્રમથ ને નર રે,

સામુ જામો નારી જુઓ, મનવ લેવા અર રે, નરે. ૪

પ્રમથો જાંભુ, પાંગમેં જાંભુખાજો રે,

એક ને જુઓ એ, રહે અરિ કમ રે, નરે. ૫

વિષા ૧ મને પાને દેવા જુઓ, રે,

એક રહે અલક રે, પ્રમથ રહે નર રે, નરે. ૬

પ્રમથ જાંભુ પાંગમેં જાંભુખાજો રે, પ્રમથ પ્રમથ રે,

એક રહે અરિ કમ રે, રહે અરિ કમ રે, નરે. ૭

પ્રમથ જાંભુ પાંગમેં જાંભુખાજો રે,

એક રહે અલક રે, પ્રમથ રહે નર રે, નરે. ૮

પ્રમથ જાંભુ પાંગમેં જાંભુખાજો રે,

એક રહે અલક રે, પ્રમથ રહે નર રે, નરે. ૯

